

ingediend op **786** (2025-2026) – Nr. 1
1 april 2026 (2025-2026)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Stijn De Roo, Peter Van Rompuy, Robrecht Bothuyne,
Loes Vandromme en Brecht Warnez

over economische groei en een toekomstbestendige
arbeidsmarkt met artificiële intelligentie

Samenvatting

Artificiële intelligentie (AI) is allang geen toekomstscenario meer, maar wel een alomtegenwoordige realiteit die alle lagen van onze economie, arbeidsmarkt en maatschappij doordringt. Van de fijnmazige automatisering in de landbouw en mobiliteit tot de integratie van autonome robots en drones in de industrie: de impact van AI is nu al merkbaar. We staan echter aan de vooravond van een meer verregaande maatschappelijke en economische transformatie die onze manier van werken, innoveren en waarde creëren fundamenteel kan veranderen.

Hoewel de eerste stappen zichtbaar zijn in instrumenten zoals de AI-barometer, zijn de indieners van deze conceptnota voor nieuwe regelgeving van mening dat de huidige beleidskaders onvoldoende gewapend zijn tegen de snelheid en aard van de AI-revolutie. Ze waarschuwen ervoor dat Vlaanderen momenteel niet voorbereid is op de verschuivingen die AI-agenten, autonome systemen en de ontwikkeling van artificiële algemene intelligentie (artificial general intelligence of AGI) teweeg kunnen brengen. De indieners willen daarom een AI-offensief in Vlaanderen.

Als we het morgen en de komende jaren beter willen hebben dan vandaag, dan is het noodzakelijk dat artificiële intelligentie wordt ingezet om economische en maatschappelijke groei te verwezenlijken. Een centrale bevinding van deze conceptnota is dat die groei niet vanzelfsprekend is. Terwijl beleidsinstellingen vaak uitgaan van een lineaire versnelling, dwingen enkele recente studies tot andere inzichten. De onzekerheid over de macro-economische impact onderstreept de noodzaak voor Vlaanderen om een wendbaar beleid te voeren. Dat houdt volgens de indieners meer in dan alleen het stimuleren van AI-adoptie. Het gaat ook over beter anticiperen op het vlak van educatie en het AI-klaarmaken van de onderwijsketen. Daarnaast willen ze de digitale soevereiniteit veiligstellen door minder afhankelijk te worden van niet-Europese technologiegiganten en voluit in te zetten op Europese alternatieven. Ook een geïntegreerde kapitaalmarkt is noodzakelijk. Op de arbeidsmarkt liggen belangrijke uitdagingen.

Hoewel de indieners van deze conceptnota die technologische revolutie verwelkomen als een motor voor welvaart, beseffen ze ook dat Vlaanderen zich beter moet voorbereiden op de snelheid ervan. De focus moet verschuiven naar het stimuleren van aanpassingsvermogen, het aanscherpen van kritisch denkvermogen en het activeren van spaargeld voor innovatie. De indieners stellen onder meer voor om de 'AI regulatory sandboxes' op te zetten, een AI-arbeidsmarktbarometer in te voeren, werk te maken van een soevereine datastrategie, AI-groeibedrijven te versterken via Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), onderzoek en ontwikkeling (O&O) te stimuleren, technologie breed beschikbaar te maken, versterkte stages en hoogwaardige traineeships aan te bieden en te zorgen voor een verloningsbeleid dat de welvaarscreatie door AI verdeelt.

Met deze conceptnota willen de indieners de politieke aandacht verhogen voor de ingrijpende veranderingen als gevolg van het gebruik van artificiële intelligentie. Ze hebben tot doel om de weerbaarheid en groei van Vlaanderen bij die ontwikkelingen verder te bevorderen. Ze willen de politieke dialoog verder openen en out of the box denken om zo scenario's voor te bereiden die de kansen voor de economie en de arbeidsmarkt benutten en de impact op specifieke bevolkingsgroepen milderen.

1. Inleiding: de (r)evolutie in artificiële intelligentie

1.1. Van taalmodellen naar agenten

Artificiële intelligentie (AI) is niet nieuw. Halverwege de vorige eeuw werden de eerste beperkte toepassingen ontwikkeld. Eind vorige eeuw werd volop ingezet op machinelearning, gevolgd door 'deep learning'-technieken in het afgelopen decennium. Eind 2022 hebben tientallen miljoenen mensen kennisgemaakt met generatieve artificiële intelligentie en grote taalmodellen (large language models of LLM's), zoals ChatGPT, Gemini en Claude.

Er wordt verwacht dat de technologie zo'n ingrijpend effect op de samenleving zal hebben, dat ze een nieuw tijdperk van technologische ontwikkeling zal inluiden. Die impact is vooral toe te schrijven aan het vermogen van AI om autonoom en adaptief te werken.¹ Dat wil zeggen dat de technologie niet alleen zonder menselijke tussenkomst kan opereren, maar ook dat het daar beter in wordt naarmate de technologie langer gebruikt wordt.

Als AI geen menselijke tussenkomst nodig heeft om steeds inventievere manieren te vinden om problemen op te lossen, raakt de technologische vooruitgang bovendien in een stroomversnelling. Op die manier ontpopt AI zich als een katalysator voor ingrijpende verandering in tal van sectoren. Dat dit enorme potentiële winsten met zich meebrengt, is de reden dat verschillende grote techbedrijven, waaronder Microsoft en Google, de strijd met elkaar aanbinden om als eerste bepaalde AI-technologieën en -toepassingen op de markt te brengen.²

De adoptie van AI in Vlaanderen ligt hoog. Nooit eerder is een technologie in Vlaanderen zo snel doorgedrongen. In 2025 bedroeg het aantal actieve gebruikers van generatieve AI in Vlaanderen 43 procent. De imec.digimeter van 2025 stelde dat generatieve AI definitief een ding van de Vlaamse massa is geworden. 64 procent van de Vlamingen heeft in 2025 met generatieve AI gewerkt of geëxperimenteerd.³

AI-systemen scoren in specifieke technische taken al vaak beter dan de gemiddelde mens. Dat is het geval voor begrijpend lezen, beeldherkenning, taalbegrip, genuanceerde taalinterpretatie, spraakherkenning enzovoort. De evolutie in de afgelopen jaren was op dat vlak enorm (zie figuur 1).⁴

¹ Knaepen, W. (2021). 'Rapport Artificiële Intelligentie: Internationale verkenning van de sociaal-economische impact'. SERV, p. 31.

² Van der Stadt, K. (6 maart 2023). 'Microsoft Heropent de Strijd met google: AI is het nieuwe wapen'. Data News (<https://datanews.knack.be/nieuws/microsoft-heropent-de-strijd-met-google-ai-is-het-nieuwe-wapen>).

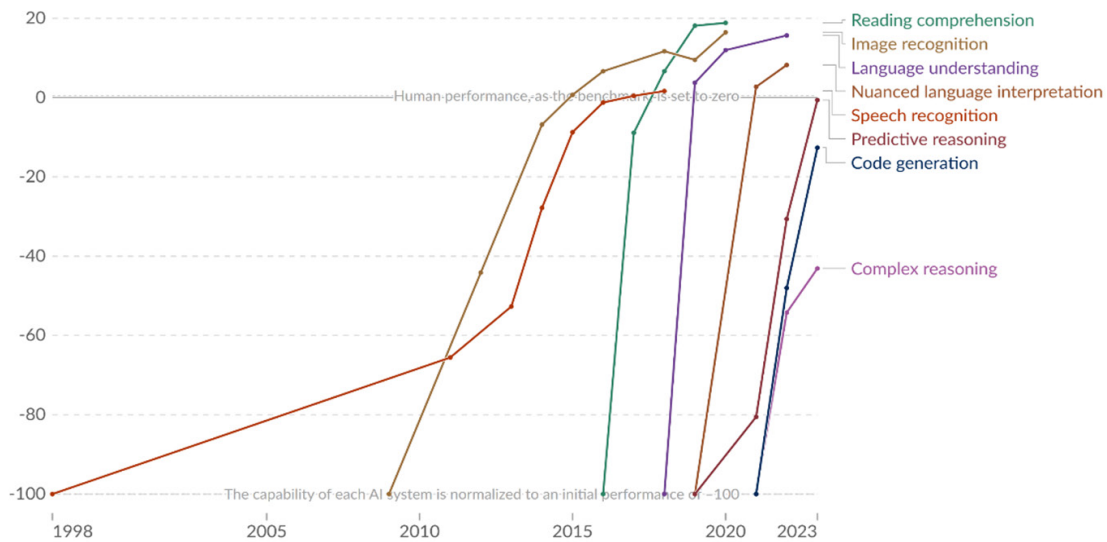
³ De Marez, L., Georges, A. & Sevenhant, R. (2026). 'Imec.digimeter 2025. Digitale trends in Vlaanderen'. Imec (<https://www.imec.be/nl/kennisuitwisseling/techmeters/digimeter/imecdigimeter-2025#download>).

⁴ Kiela et al. (2023) 'Test scores of AI systems on various capabilities relative to human performance' [dataset]. Kiela et al., 'Dynabench: Rethinking Benchmarking in NLP' [originele data] (geraadpleegd op 7 januari 2026 op <https://archive.ourworldindata.org/20250915-140209/grapher/test-scores-ai-capabilities-relative-human-performance.html>).

Test scores of AI systems on various capabilities relative to human performance

Our World
in Data

Within each domain, the initial performance of the AI is set to -100. Human performance is used as a baseline, set to zero. When the AI's performance crosses the zero line, it scored more points than humans.

Data source: Kiela et al. (2023)

OurWorldinData.org/artificial-intelligence | CC BY

Note: For each capability, the first year always shows a baseline of -100, even if better performance was recorded later that year.

Figuur 1: Testscores van AI-systemen op verschillende vaardigheden vergeleken met menselijke prestaties.⁵

Terwijl de eerste golf van de AI-revolutie van dit decennium hoofdzakelijk werd gekenmerkt door reactieve LLM's, zoals de inmiddels breed ingeburgerde chatbots, verschuift de technologische grens in de laatste maanden naar 'agentic AI'. Er is een duidelijk onderscheid tussen beide: populaire chatbots genereren alleen output op basis van een specifieke gebruikersvraag, waarna het proces stopt. De zogenaamde AI-agenten daarentegen zijn autonome software- of roboticacomponenten die niet alleen antwoorden formuleren, maar zelfstandig interageren met modellen en met hun omgeving om complexere problemen op te lossen zonder voortdurende menselijke tussenkomst.

In essentie verwijst de term 'agent' naar een entiteit die over het vermogen beschikt om te ageren en zo een directe invloed uit te oefenen op de fysieke of digitale wereld. Een tastbaar voorbeeld daarvan is een AI-systeem dat een windturbinepark beheert: op basis van reëltimemetingen bepaalt de agent autonoom welke turbines moeten draaien of worden stilgelegd om de energieopbrengst te optimaliseren.⁶ Die toepassing van AI maakt de link met de 'echte wereld' door acties te ondernemen die verder gaan dan loutere informatieverwerking, wat een breuk betekent met de passieve rol die AI-systemen tot voor kort hebben ingenomen.

Productieve ecosystemen zullen in de nabije toekomst 'multiagentsystemen' zijn. In dergelijke netwerken communiceren en interageren verschillende autonome AI-agenten met elkaar om gezamenlijk taken uit te voeren die te complex zijn voor één individuele component. Die collectieve intelligentie maakt het mogelijk om grootschalige uitdagingen in sectoren zoals de gezondheidszorg, de industriële

⁵ Bron: <https://archive.ourworldindata.org/20250915-140209/grapher/test-scores-ai-capabilities-relative-human-performance.html>.

⁶ S.n. (s.d.). 'Het Vlaams AI-onderzoeksprogramma opent met multi-agent AI-systemen nieuwe pistes naar oplossingen voor maatschappelijke en industriële uitdagingen'. Vlaams AI-Onderzoeksprogramma (<https://www.flandersairesearch.be/nl/nieuws/multi-agent-systemen>).

productie en het energiebeheer gecoördineerd aan te pakken, waarbij de agenten voortdurend van elkaar en van hun omgeving leren.

Vlaanderen zet in dat domein in op het Vlaams AI-onderzoeksprogramma, waarbinnen driehonderd onderzoekers van elf kennisinstellingen werken aan strategisch basisonderzoek. In de specifiek daarvoor ingerichte 'situated AI research challenge' worden uitdagingen rond coördinatie en autonoom leren aangepakt.

1.2. Van agenten naar artificiële algemene intelligentie

Artificial general intelligence of artificiële algemene intelligentie is de theoretische grensverleggende fase in de ontwikkeling van artificiële intelligentie. AGI verwijst naar een vorm van artificiële intelligentie die over het vermogen beschikt om nagenoeg elke intellectuele taak waar de mens toe in staat is, te begrijpen, te leren en uit te voeren. De discussie over AGI is in de afgelopen maanden verschoven van een theoretische mogelijkheid naar een concreet doel. De CEO's van belangrijke technologiebedrijven, onder wie de CEO van Anthropic Dario Amodei en de CEO van OpenAI Sam Altman, voorspellen de komst van een vorm van AGI over enkele jaren.⁷

De indieners van deze conceptnota zijn van mening dat, hoewel het onduidelijk is of die bedrijven in staat zullen zijn om die technologie te ontwikkelen en ondanks hun commerciële belangen, het raadzaam is om die signalen niet te negeren. Er werd bijvoorbeeld nog nooit zoveel geïnvesteerd in AI als in 2025. Volgens een rapport van Gartner bedroegen de wereldwijde investeringen in datacenters in 2025 circa 500 miljard dollar. Voor 2026 wordt voor die infrastructuur een recordinvestering van 650 miljard dollar voorspeld. Die kapitaalinjectie is historisch voor een enkele technologie en bevestigt de prioriteit die de private sector geeft aan het bereiken van AGI-capaciteiten.⁸

De exponentiële snelheid waarmee de technologie zich ontwikkelt, leidt bovendien tot een zogenaamde verzadiging van de maatstaf ('benchmark saturation'). Verschillende traditionele tests zijn voor de nieuwste modellen niet meer relevant, omdat de scores de menselijke experts op die specifieke domeinen evenaren of overtreffen.⁹

Op maatschappelijk vlak biedt AI kansen voor meer welvaartscreatie, bestendigde groei en zelfs sociaal welzijn.¹⁰ Tegelijk leidt zo'n race ook tot nieuwe bezorgdheden. Disruptieve AI-technologieën brengen immers uitdagingen met zich mee op het vlak van toekomstig werk, en doen daarnaast ook ethische en juridische vragen rijzen.¹¹ Door het ijltempo waarmee nieuwe technologieën zich aandienen, is het bovendien moeilijk voor overheden om grip te houden op de maatschappelijke implicaties van technologische innovaties.

⁷ Kahn, J. (23 januari 2026). 'AI luminaries at Davos clash over how close human-level intelligence really is'. Fortune ([AI luminaries at Davos clash over how close human-level intelligence really is | Fortune](#)).

⁸ Stamford, C. (3 februari 2026). 'Gartner Forecasts Worldwide IT Spending to Grow 10.8% in 2026, Totaling \$6.15 Trillion'. Gartner ([Gartner Forecasts Worldwide IT Spending to Grow 10.8% in 2026, Totaling \\$6.15 Trillion](#)).

⁹ Lynch, S. (3 april 2023). 'AI Benchmarks Hit Saturation. Stanford University Human-Centered Artificial Intelligence' ([AI Benchmarks Hit Saturation | Stanford HAI](#)).

¹⁰ Van den Broele, E. (2020). 'Na de crisis de ommekeer, de controle van de damage control voorbij'. Beefcake Publishing.

¹¹ Knaepen, W. (2021). 'Artificiële Intelligentie: Internationale verkenning van de sociaal-economische impact'. SERV, p. 31.

1.3. Van taakverschuiving naar structurele disruptie

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) stelde in 2021 in zijn rapport 'Artificiële Intelligentie: Internationale verkenning van de sociaal-economische impact' dat AI vooral zou leiden tot een verschuiving van taken binnen jobs (job transformation) en dat de menselijke arbeid geheroriënteerd zou worden naar complexere taken. De SERV had het over "creatieve destructie", waarbij nieuwe jobs de oude zouden vervangen. De algemene teneur in 2021 was dat kortgeschoolden het meest kwetsbaar waren voor automatisering en dat een hoger diploma de beste bescherming bood. De SERV focuste op de vervanging van routinematig handwerk. Op dat moment werd AI beschouwd als een set algoritmes voor patroonherkenning of voorspellingen. De SERV sprak over AI als een tool die ondersteunt. De meest recente evoluties op het vlak van artificiële intelligentie dwingen vijf jaar later tot andere inzichten.

De onderliggende aanname was destijds dat AI vooral routinematige taken zou overnemen, waardoor werknemers zich konden heroriënteren op werk met een hogere toegevoegde waarde binnen een ondersteunend ecosysteem. Een rapport uit 2026 van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (HRW) over artificiële intelligentie op de arbeidsmarkt stelt nu al een taak- en jobverschuiving vast. AI zorgt voor automatisering, waardoor het takenpakket verschuift. Hoe dat er in de toekomst precies zal uitzien, is volgens het rapport onzeker, maar hangt sterk af van het expertiseniveau dat vereist is voor de overblijvende taken. Ook creëert AI nieuwe taken, zoals het trainen en monitoren van AI-besluitvorming en AI-processen. Wel stelt het rapport dat er grote verschillen zijn per beroep: in sommige beroepen zal AI nieuwe taken creëren, wat voor meer werkgelegenheid zal zorgen, terwijl in andere beroepen automatisering een grotere rol zal spelen. Ten slotte stelt het rapport dat negatieve effecten pas op langere termijn zichtbaar zullen worden.¹²

De Nationale Raad voor de Productiviteit vermeldt in zijn jaarverslag van 2025 dat de productiviteitsgroei in de dienstensector sterker is dan die in de verwerkende nijverheid. Dat is een atypische ontwikkeling: voorheen werd productiviteit vooral gedreven door de verwerkende nijverheid. Voor het eerst is de productiviteitsgroei hoger in marktdiensten. Als verklaring daarvoor wordt naar AI verwezen.¹³

Recente inzichten sinds het najaar van 2025 dwingen echter tot een herijking van de aanname dat AI vooral routinematige taken zou overnemen, als gevolg van de transitie van reactieve AI-tools naar autonome AI-agenten. In tegenstelling tot de statische chatbots kunnen die agenten zelfstandig complexe actieketens uitvoeren en organisaties vertegenwoordigen, wat de potentiële disruptie op de arbeidsmarkt vergroot. Die evolutie transformeert AI van een louter ondersteunend instrument naar een handelende actor, waardoor niet alleen geïsoleerde taken, maar volledige processen worden geautomatiseerd, met een specifieke impact op de zogenaamde white collar jobs in de kenniseconomie die voorheen als relatief veilig werden beschouwd.

Verscheidende recente rapporten en wetenschappelijke publicaties voorspellen een structurele disruptie van de arbeidsmarkt en de economie, met effecten op de toegang voor starters in AI-gevoelige beroepen en systematische vertragingen in nieuwe aanwervingen, en een impact op de brede middenklasse van hooggeschoolden.

¹² Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'. p. 47-51.

¹³ Nationale Raad voor de Productiviteit. (2025). 'Jaarverslag 2025'. (7) (https://www.cnp-nrp.belgium.be/uploaded/files/202512181022480.NRP_Jaarverslag_2025.pdf).

Ook de parlementaire initiatieven in het Vlaams Parlement over artificiële intelligentie evolueren. In een resolutie van 25 mei 2022 over de kansen van artificiële intelligentie en de voorwaarden voor de implementatie ervan in Vlaanderen van 2022 lag de focus op het ethische en juridische kader.¹⁴ Die principes zijn intussen de leidraad voor het AI Expertisecentrum van Digitaal Vlaanderen.¹⁵ In een conceptnota voor nieuwe regelgeving van 2024 over de impact en de mogelijkheden van artificiële intelligentie voor onze arbeidsmarkt en economie verschoof de focus naar economische groei en productiviteitswinsten.¹⁶ Terwijl de resolutie van 2022 hoofdzakelijk de bescherming van grondrechten en het principe van menselijke controle centraal stelde, verschoof de aandacht in 2024 naar het verzilveren van een geschat economisch miljardenpotentieel en het realiseren van administratieve vereenvoudiging via technologische innovatie.

In deze conceptnota verschuift de focus van het louter stimuleren van AI-adoptie en ethische kaders naar het proactief inspelen op de structurele disruptie op de Vlaamse arbeidsmarkt, waarbij specifiek wordt gewaarschuwd voor de opkomst van autonome AI-agenten met impact op de instromers op de arbeidsmarkt en de hooggeschoolden.

2. AI en de Vlaamse economie

2.1. AI als booster van productiviteit

Met de uitspraak "Productivity isn't everything, but, in the long run, it is almost everything" benadrukt econoom en Nobelprijswinnaar Paul Krugman dat de welvaart van een land op lange termijn vooral wordt bepaald door zijn productiviteit. Hoe meer waarde een economie kan creëren per gewerkt uur, hoe meer ruimte er is voor hogere lonen, groeiende welvaart en de financiering van publieke diensten en sociale bescherming.

In een artikel in De Tijd van maart 2024 stond: "Als België erin slaagt mee voorop te lopen in de toepassing van generatieve artificiële intelligentie, kan dat – eens op dreef – negen procent aan het bruto binnenlands product toevoegen in tien jaar tijd. Dat is de conclusie van een uitgebreide studie op vraag van Google."¹⁷ Hoewel die studie werd uitgevoerd in opdracht van een bedrijf dat miljarden dollars in AI investeert, is het toch waardevol om ook die voorspelde impact in acht te nemen. Er wordt sinds enkele jaren verwacht dat AI zo'n ingrijpend effect op de samenleving zal hebben, dat ze een nieuw tijdperk van technologische en economische ontwikkeling zal inluiden. Die impact is vooral toe te schrijven aan het vermogen van AI-systemen om autonoom en adaptief te werken.¹⁸

¹⁴ Voorstel van resolutie over de kansen van artificiële intelligentie en de voorwaarden voor de implementatie ervan in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1175/1) (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1615079>).

¹⁵ Agentschap Digitaal Vlaanderen. (s.d.). 'AI Expertisecentrum: Pijler 3: Betrouwbare AI. Vlaanderen.be' (<https://www.vlaanderen.be/digitaal-vlaanderen/onze-diensten-en-platformen/ai-expertisecentrum/pijler-3-betrouwbare-ai>).

¹⁶ Conceptnota voor nieuwe regelgeving over de impact en mogelijkheden van artificiële intelligentie voor onze arbeidsmarkt en economie. (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr. 2160/1) (<https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2063073>).

¹⁷ Serrure, B. (12 maart 2024). 'Generatieve AI kan Belgische economie 50 miljard in tien jaar opleveren'. De Tijd (<https://www.tijd.be/dossier/doorbraak-van-artificial-intelligence-ai/studie-generatieve-ai-kan-belgische-economie-50-miljard-in-tien-jaar-opleveren/10532861.html>).

¹⁸ Knaepen, W. (2021). 'Artificiële Intelligentie: Internationale verkenning van de sociaal-economische impact'. SERV, p. 31.

In 2023 werd geschat dat alle AI-systemen samen in sommige sectoren tot een productiviteitsgroei van 30 tot 45 procent zouden kunnen leiden.¹⁹ Dat dit enorme potentiële winsten kan opleveren voor de aanbieders van zulke productiviteitsversterkende programma's, verklaart waarom verschillende grote techbedrijven, waaronder Microsoft en Google, de strijd met elkaar aanbinden om als eerste bepaalde AI-systemen op de markt te brengen.²⁰ Maar ook op maatschappelijk vlak biedt AI kansen voor meer welvaartscreatie, bestendige economische groei en zelfs sociaal welzijn.²¹ In een studie van Amazon Web Services (AWS), een bedrijf dat ook in AI investeert, wordt ingeschat dat de uitrol van AI-systemen in de EU een economische meerwaarde kan creëren van minstens 2,8 triljoen euro tegen 2030.²² De impact van alleen generatieve AI wordt geschat op 1,2 triljoen euro.²³ Voor België zou het over 45 tot 50 miljard euro gaan, volgens de voormelde studie op vraag van Google.

De studie 'The economic potential of generative AI: The next productivity frontier' van McKinsey en Company van 2023 raamde de jaarlijkse toegevoegde waarde van generatieve AI op wereldniveau tussen de 2,6 biljoen en 4,4 biljoen dollar, bovenop de al bestaande AI-toepassingen. De kern van die productiviteitsgroei ligt in de verregaande automatisering van intellectuele taken. McKinsey schatte dat de generatieve AI-technologieën van dat moment het potentieel hebben om taken te automatiseren die vandaag tot 60 à 70 procent van de werktijd van werknemers in beslag nemen. Dat cijfer ligt hoger dan eerdere ramingen, wat verklaard wordt door het vermogen van AI om menselijke taal te begrijpen en te genereren. Het gaat daarbij niet louter om een kostenbesparing, maar om het vrijmaken van menselijke capaciteit voor innovatie en strategisch denken. Volgens de studie is de impact van generatieve AI niet uniform, maar concentreert die zich in specifieke domeinen. Ongeveer driekwart van die waarde situeert zich in vier domeinen: klantendiensten, marketing en sales, softwareontwikkeling, en onderzoek en ontwikkeling (zie figuur 2).

¹⁹ McKinsey & Company. (14 juni 2023). 'The economic potential of generative AI: The next productivity frontier' (<https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>).

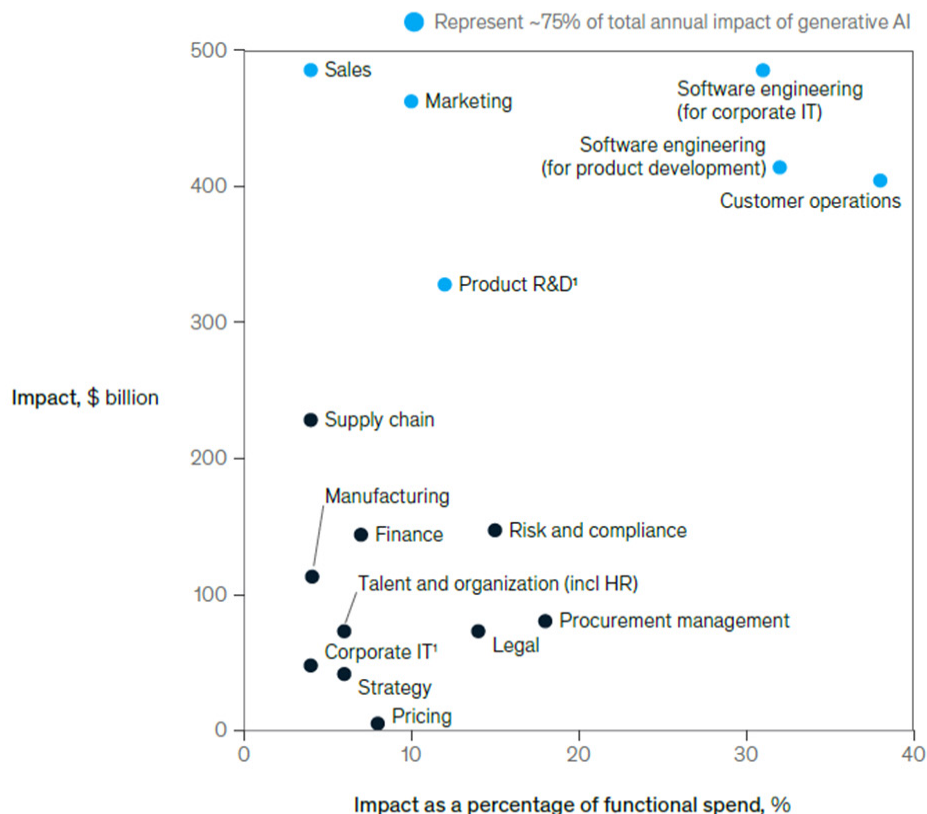
²⁰ Van der Stadt, K. (6 maart 2023). 'Microsoft heropent de strijd met Google: AI is het nieuwe wapen'. Data News (<https://datanews.knack.be/nieuws/microsoft-heropent-de-strijd-met-google-ai-is-het-nieuwe-wapen>).

²¹ Van den Broele, E. (2020). 'Na de crisis de ommekeer, de controle van de damage control voorbij'. Beefcake Publishing.

²² S.n. (s.d.). 'Unlocking Europe's AI Potential 2026 Exploring the trends, challenges, and opportunities shaping Europe's AI future. Executive summary'. AWS (<https://www.unlockingeuropesaipotential.com/executivesummary>).

²³ S.n. (2023). Google's Impact in the EU 2023. Public First (<https://googleintheeu.publicfirst.co>).

Using generative AI in just a few functions could drive most of the technology's impact across potential corporate use cases.

Note: Impact is averaged.

*Excluding software engineering.

Source: Comparative Industry Service (CIS), IHS Markit; Oxford Economics; McKinsey Corporate and Business Functions database; McKinsey Manufacturing and Supply Chain 360; McKinsey Sales Navigator; Ignite, a McKinsey database; McKinsey analysis

McKinsey & Company

Figuur 2: Impact van AI op enkele bedrijfsdomeinen.²⁴

Specifieke sectoren zoals het bankwezen en de retail zouden er bijzonder sterk door beïnvloed worden. Zo kan generatieve AI voor de banksector tot 200 à 340 miljard dollar extra waarde opleveren. Voor de retail- en consumentengoederensector kan dat zelfs tot 400 à 660 miljard dollar oplopen. Wat dat voor de arbeidsmarkt betekent, is dat generatieve AI vooral kenniswerk raakt. Volgens McKinsey kunnen door de taal- en redeneercapaciteiten van die technologie 60 tot 70 procent van de huidige werkactiviteiten technisch geautomatiseerd worden. Daarmee zou de helft van de huidige werktijd al tussen 2030 en 2060 geautomatiseerd kunnen worden. Op voorwaarde van een goede heroriëntatie van arbeid kan generatieve AI zo 0,1 tot 0,6 procentpunten extra productiviteitsgroei per jaar opleveren. In combinatie met andere vormen van automatisering kan dat zelfs oplopen van 0,5 tot 3,4 procentpunten. McKinsey benadrukt daarbij wel het belang van flankerend beleid: investeringen in opleiding en omscholing, veilige digitale infrastructuur en duidelijke afspraken over ethiek, privacy en transparantie. Alleen zo kan het productiviteitspotentieel van AI worden omgezet in hogere welvaart en nieuwe kwalitatieve jobs, in plaats van in onzekerheid en ongelijkheid.²⁵

²⁴ Bron: <https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>.

²⁵ McKinsey & Company. (14 juni 2023). 'The economic potential of generative AI: The next productivity frontier' (<https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>).

De ramingen van de exacte bijdrage van (generatieve) AI aan de economische groei lopen sterk uiteen. De Hoge Raad voor de Werkgelegenheid wijst in zijn verslag van 2026 op simulaties van de Europese Centrale Bank (ECB), waarbij de impact van artificiële intelligentie op de productiviteit wordt geraamd op 0,35 procent per jaar, wat neerkomt op 3,5 procent over een periode van tien jaar. Dergelijke cijfers ondersteunen het narratief van AI als motor voor economische groei.²⁶

Tegenover die optimistische projecties werden ook andere analyses uitgevoerd. In de studie 'The Simple Macroeconomics of AI' van 2024 waarschuwt econoom Acemoglu voor een overschatting van het macro-economische effect. Hij berekent dat de stijging over tien jaar waarschijnlijk niet hoger zal uitvallen dan 0,55 tot maximaal 0,71 procent. Hij voert daarvoor aan dat veel van de huidige voorspellingen gebaseerd zijn op successen bij relatief eenvoudige taken, terwijl de toekomstige automatisering van complexere, contextafhankelijke besluitvormingsprocessen aanzienlijk trager en minder rendabel zal verlopen dan beleidsmakers momenteel veronderstellen.²⁷

Ook de zogenaamde wet van Parkinson kan in die context worden vermeld.^{28 29} De wet van Parkinson, die voor het eerst vermeld werd in *The Economist* in 1955, stelt dat het werk van een taak uitdijt naargelang van de tijd die beschikbaar is om die taak uit te voeren. Concreet houdt dat in dat de vraag naar iets zich altijd zal aanpassen aan de maximale tijd die beschikbaar is om aan die vraag te voldoen. Oorspronkelijk verwees de wet van Parkinson naar een steeds uitdijende bureaucratie. Cyril Parkinson, naar wie die wet genoemd is, stelde immers vast dat de omvang van het Britse imperium afnam terwijl het ambtelijk apparaat van het Britse imperium in omvang toenam. Hij haalde daar de volgende twee redenen voor aan: een manager wil meer ondergeschikten in plaats van meer rivalen en een manager creëert werk, ze houden elkaar bezig. Concreet houdt de wet dus in dat iets langer zal duren als er meer tijd voor beschikbaar is. Zo zal een vergadering waarvoor één uur is uitgetrokken, vaak ook één uur duren, zelfs als dat niet nodig is. Werk creëert dus meer werk. Nieuwe technologie doet nieuwe omstandigheden (normen, standaarden, type werk enzovoort) ontstaan waaraan het werk zich dan aanpast. Met andere woorden: AI zal door efficiëntiewinsten net nog grotere hoeveelheden output en werk genereren, en zal op die manier ander werk creëren dat voordien niet bestond, of dat niet nodig of anders was (bijvoorbeeld de controle van AI-output, AI-mechanismes enzovoort). De gewonnen productiviteit wordt dus altijd deels tenietgedaan door die verschuiving.

Daarnaast bestaat ook de zogenaamde productiviteitsparadox. Dat economische fenomeen beschrijft de schijnbare tegenstelling waarbij snelle technologische vooruitgang in de IT-sector niet onmiddellijk of evenredig leidt tot een meetbare toename van de productiviteit in de officiële statistieken van organisaties en economieën. Hoewel de komst van het internet de manier waarop we werken, communiceren en handeldrijven fundamenteel heeft getransformeerd, bleef een versnelling van de productiviteitscijfers op macro-economisch niveau in die periode nagenoeg uit. Voor de huidige AI-revolutie kan dat inzicht een belangrijke waarschuwing inhouden: technologische disruptie vertaalt zich niet automatisch in economische groei.

De verschillen tussen die ramingen wijzen op de onzekerheid over de winsten die generatieve AI kan creëren. Terwijl optimisten verwachten dat die taken de economische waardecreatie zullen domineren, voeren anderen het argument aan dat

²⁶ Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'.

²⁷ Acemoglu, D. (2024). 'The Simple Macroeconomics of AI'. MIT (<https://economics.mit.edu/sites/default/files/2024-04/The%20Simple%20Macroeconomics%20of%20AI.pdf>).

²⁸ S.n. (19 november 1955). 'Parkinson's Law'. *The Economist* (<https://www.economist.com/news/1955/11/19/parkinsons-law>).

²⁹ Team Asana. (22 november 2025). 'Parkinson's Law: Why Work Expands & How to Stop It Now'. Asana (<https://asana.com/resources/parkinsons-law>).

loutere automatisering zonder significante kostenbesparing maar een marginale bijdrage levert aan de globale welvaart.

Uit het 'Jaarverslag 2025' van de Nationale Raad voor de Productiviteit blijkt dat de productiviteitsgroei historisch vooral werd gedragen door de verwerkende nijverheid, waar automatisering en technologische vooruitgang sterker doorwerken dan in marktdiensten. Tegelijk is het relatieve gewicht van sectoren met traditioneel een lagere productiviteitsgroei in de economie toegenomen. Het rapport toont dat, als het gewicht van de verschillende bedrijfstakken ongewijzigd was gebleven, de cumulatieve productiviteitsgroei in België aanzienlijk hoger zou hebben gelegen.³⁰ Vandaag is de economie in grotere mate opgebouwd rond markt- en niet-marktdiensten. Net daarin ligt een belangrijke opportuniteit voor AI: als die technologie erin slaagt de productiviteit in die dominante dienstensectoren op te krikken, kan dat een nieuwe hefboom voor de brede productiviteitsgroei worden.

Ook het 'Tech Manifest' van het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) stelt dat AI voor België de remedie vormt van de economische stagnatie waar het zich nu in bevindt. De laatste 25 jaar kwam het grootste deel van de economische groei door de creatie van meer banen. Door de vergrijzing, de krapte op de arbeidsmarkt en stijgende maatschappelijke kosten is dat geen optie meer en moet de komende tijd de extra welvaart bijna volledig van productiviteitsgroei komen. Het probleem is dat die stagneert, waardoor er nu een groei is met amper 0,4 procent per jaar. De maatschappijbrede adoptie van AI en de verdere digitalisering in het algemeen bieden daarvoor een uitweg: doordat ze het potentieel hebben om de efficiëntie in vrijwel alle sectoren te verhogen, kan die broodnodige bijkomende productiviteitsgroei worden gerealiseerd, hoewel er dus veel onzekerheid bestaat over hoe die groei er precies uit zal zien. Daarvoor is het belangrijk dat dit op integrale en inclusieve wijze gebeurt. Elke sector en alle werknemers moeten gelijke kansen krijgen om van die adoptie werk te maken.³¹

Hoewel er uitgebreide macro-economische simulaties bestaan over generatieve AI in het algemeen, is het specifieke onderzoek naar de productiviteitseffecten van de inzet van AI-agenten nog te beperkt. De rol van nieuwe ontwikkelingen binnen de AI-technologie zal in de komende jaren bepalend zijn voor de evolutie van de productiviteitsgroei.

2.2. AI en Vlaamse kmo's: stand van zaken

De effecten van AI op de Vlaamse economie worden vandaag gevolgd door het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM), dat ook de AI-barometer uitvoert. Op basis van die data voert ECOOM bijkomend wetenschappelijk onderzoek uit naar de impact op productiviteit en de benutting van AI-technologieën. Sinds 2019 zet Vlaanderen via de AI-beleidsagenda in op AI-adoptie bij Vlaamse ondernemingen. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) zet daarbij een brede waaier aan acties in, omdat de behoeften van bedrijven sterk variëren naargelang van hun AI-maturiteit. In Vlaanderen ging de adoptie de voorbije jaren in stijgende lijn, hoewel de mate waarin dat effectief meerwaarde genereert, nog sterk verschilt. Vlaanderen blijft daarom via VLAIO investeren in het verhogen van de AI-adoptie bij kmo's door hun een beter inzicht te geven in de mogelijkheden voor hun onderneming. De Vlaamse Regering gaat momenteel na hoe het aanbod voor de zogenaamde innovatievolgers in 2026 kan worden versterkt via Europese middelen. Tegelijkertijd blijft Vlaanderen de innovatieve AI-start-ups en technologische voorlopers ondersteunen via de specifieke individuele O&O-steun bij VLAIO.³²

³⁰ Nationale Raad voor de Productiviteit. (2025). 'Jaarverslag 2025'. (7) (https://www.cnp-nrp.belgium.be/uploaded/files/202512181022480.NRP_Jaarverslag_2025.pdf).

³¹ Oosthuysse, A., De Waele, W., Somers, D. & Vandeguchte, B. (2026). 'Tech Manifest'. Voka Oost-Vlaanderen & Wintercircus (https://issuu.com/vokavzw/docs/tech_manifest).

³² Vraag om uitleg van Stijn De Roo over de impact van artificiële intelligentie op de productiviteit (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2025-26, nr. 2384) (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1999235/verslag/2005961>).

De AI-barometer geeft de situatie over de adoptie en het gebruik van AI bij Vlaamse bedrijven in 2025 weer. Anno 2025 gebruikten ongeveer zes op de tien (58,8 procent) Vlaamse ondernemingen bewust minstens één AI-technologie. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van de meting in 2023 (32,1 procent). Die stijging gaat gepaard met een sterke toename in het gebruik van AI-technologieën voor het analyseren van tekst (41,2 procent) en generatieve AI-technologieën (47,6 procent) voor het genereren van (programmeer)taal, beeld, video, of audio. Spraak- en beeldherkenning halen een adoptiegraad van respectievelijk 18,9 procent en 12,5 procent; procesautomatisatie en machinelearning respectievelijk 11 procent en 10,6 procent. Autonome machines vormen veruit de minst gebruikte AI-technologie, met een adoptiegraad van 3,8 procent.³³

In de AI-barometer blijft de digitale kloof zichtbaar. AI-adoptie ligt hoger bij grotere bedrijven dan bij kleinere bedrijven.

	Minstens één AI-technologie	Geen gebruik, wel plannen	Geen gebruik, geen plannen
Micro (5-9 werknemers)	50,7%	14,4%	34,8%
Klein (10-49 werknemers)	61,1%	12,8%	26,1%
Middelgroot (50-249 werknemers)	74,4%	9,5%	16,0%
Groot (>= 250 werknemers)	85,4%	7,5%	7,1%

Figuur 3: Adoptiegraad van AI per bedrijfsgrootte (N=2.915).³⁴

Ook de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid neemt dat patroon waar. In 2025 gebruikte maar liefst 76,4 procent van de grote Belgische ondernemingen AI, terwijl dat voor kleine ondernemingen 28,8 procent bedroeg. De digitale kloof heeft dus bijzonder grote gevolgen voor de Vlaamse economie. In 2023 bestond het Vlaamse bedrijvenlandschap voor 99,9 procent uit kmo's, waarin 65,3 procent van de werkzame personen tewerkgesteld zijn.³⁵

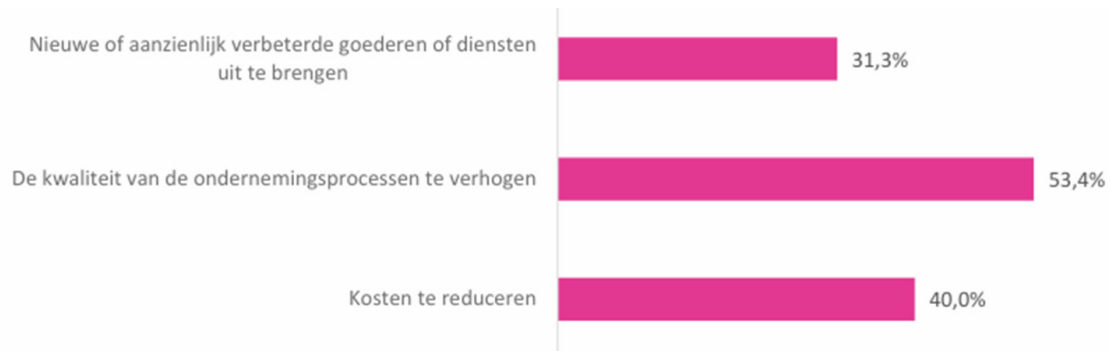
De inzet van AI had volgens de AI-barometer in 2025 voor 65 procent van de adopters een positieve impact. Ten eerste maakte het gebruik van AI het voor 31,3 procent van de adopters mogelijk om het afgelopen jaar nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen of diensten op de markt te brengen. Daarbij zien kleine en microbedrijven vaker een positieve impact van AI op de lancering van nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen of diensten dan grote en middelgrote ondernemingen. Ten tweede kon meer dan de helft (53,4 procent) van de adopters het afgelopen jaar de kwaliteit van de ondernemingsprocessen verhogen. Grote bedrijven scoren hier opvallend beter dan bedrijven uit andere grootteklassen. Ten derde leidde voor 40 procent van de adopters de inzet van AI-technologieën tot een reductie van de kosten. Ook op dat vlak scoren grote bedrijven beter dan bedrijven in andere grootteklassen. Bij elk van die cijfers varieerden de resultaten sterk tussen de sectoren. In vergelijking met de meting in 2023 is de impact van AI

³³ Standaert, S., Lecocq, C., Andries, P. & Evens, T. (2026). 'AI Barometer. Adoptie en gebruik van Artificiële Intelligentie bij Vlaamse bedrijven. Situatie 2025'. Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie & Sociale Economie & ECOOM (<https://www.vlaanderen.be/publicaties/ai-barometer-adoptie-en-gebruik-van-artificiele-intelligentie-bij-vlaamse-bedrijven-situatie-2025>).

³⁴ Bron: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/82914>.

³⁵ Pirlet, F., De Baets, N. (2025). 'Structurele ondernemingsstatistieken 2023'. (24). Statbel (https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Analyse/NL/Rapport%20ESE%202023%20V%20NL_V2.pdf).

op de competitiviteit van adopters gestegen, vooral op het vlak van kostenreductie en de kwaliteit van ondernemingsprocessen. Voor 35,5 procent van de adopters heeft AI echter geen impact op de competitiviteit gehad.³⁶

Figuur 4: Impact van AI-technologieën op de competitiviteit (N=1.982). De vraag werd alleen aan bedrijven gesteld.³⁷

In het 'Tech Manifest 2026' waarschuwen ondernemersorganisatie Voka en Wintercircus ervoor dat de Vlaamse economie zich op een kantelpunt bevindt, waarbij de structurele achterstand in productiviteitsgroei de toekomstige welvaart bedreigt. Voor kmo's is de versnelde adoptie van digitalisering en artificiële intelligentie niet langer een keuze, maar het meest impactvolle instrument om die groeimotor weer aan de praat te krijgen. Landen die doelgericht inzetten op een samenhangend groeikader voor AI, boeken anno 2026 hogere productiviteitswinsten en zijn beter bestand tegen economische schokken.³⁸

2.3. Aanbevelingen

Verschillende bronnen stellen dus dat AI een enorm potentieel heeft om een grote productiviteitswinst te boeken, terwijl andere studies aangeven dat die groei veel eerder beperkt zal blijven. Omdat er grote onzekerheid is over de ontwikkelingen in de komende jaren, is het belangrijk dat Vlaanderen zijn positie versterkt als een van de koplopers voor het gebruik van AI door de bedrijfswereld. De indieners van deze conceptnota willen daarom de adoptie van AI door Vlaamse bedrijven verder stimuleren. Juridische en financiële drempels en obstakels op het vlak van data moeten zo veel mogelijk verkleind worden voor bedrijven, zodat de Vlaamse economie kan profiteren van die technologische evolutie, in plaats van dat ze erdoor belemmerd wordt.

De Vlaamse kmo's zetten weliswaar belangrijke stappen, maar er is nog werk aan de winkel om de adoptie van AI door de hele bedrijfswereld te bereiken. De indieners van deze conceptnota willen kleine ondernemingen bewuster maken van de meerwaarde die AI kan bieden voor hun bedrijf. Ze concluderen dat de kloof in AI-adoptie tussen grote ondernemingen en het kmo-weefsel niet louter een technologisch gegeven is, maar een uitdaging vormt voor de toekomstige competitiviteit van de Vlaamse economie. De indieners vinden dat de overheid een actievere rol op zich moet nemen om de drempels voor kmo's weg te nemen, waarbij de focus niet alleen op sensibilisering mag liggen. Ze pleiten daarom voor een gerichte versterking van de PMV-strategie voor AI-groeibedrijven. Dankzij de rol

³⁶ Standaert, S., Lecocq, C., Andries, P. & Evens, T. (2026). 'AI Barometer. Adoptie en gebruik van artificiële intelligentie bij Vlaamse bedrijven. Situatie 2025'. Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie & Sociale Economie & ECOOM (<https://www.vlaanderen.be/publicaties/ai-barometer-adoptie-en-gebruik-van-artificiele-intelligentie-bij-vlaamse-bedrijven-situatie-2025>).

³⁷ Bron: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/82914>.

³⁸ Oosthuysse, A., De Waele, W., Somers, D. & Vandeguchte, B. (2026). 'Tech Manifest. Een Belgische techstrategie voor economie en samenleving'. Voka Oost-Vlaanderen & Wintercircus (<https://issuu.com/vokavzw/docs/tech-manifest>).

van PMV kunnen innovatieve scale-ups met een focus op AI privaat risicokapitaal aantrekken, zodat Vlaamse AI-technologie ook in Vlaanderen wordt ontwikkeld.

Daarnaast vinden de indieners dat Vlaanderen werk moet maken van een investeringsprogramma in sectoren met een hoog AI-potentieel, zoals de gezondheidszorg, de maakindustrie en de energiesector.

3. Innovatie

3.1. Belang van O&O en Vlaamse ambitie

Kennis is de enige economische grondstof waarover Vlaanderen beschikt. De indieners van deze conceptnota vinden dat het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling een noodzakelijke voorwaarde is om nieuwe ideeën en technologieën, en creativiteit te stimuleren. De verdere economische groei zal zijn fundamenten vinden in de uitwerking van nieuwe ideeën.

Vlaanderen gaat al enkele jaren het engagement aan om de Europese 3 procent-O&O-norm te realiseren. Die norm heeft als doel om 3 procent van het bruto binnenlands product van de regio (bbpr) te besteden aan O&O. Die ambitie wordt sinds enkele jaren gerealiseerd, wat ook wordt bevestigd in de meest recente editie van de 3 procentnota van juli 2025. Die nota is opgesteld door het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring en het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS), en biedt een omvattend overzicht van de evolutie van de O&O-uitgaven en het O&O-personeel in Vlaanderen voor de periode 2013-2023. De uitgaven voor O&O als percentage van het bbpr zijn tussen 2013 en 2021 elk jaar toegenomen, van 2,57 procent in 2013 tot 3,61 procent in 2021. In 2022 en 2023 lijkt de O&O-intensiteit te stabiliseren rond 3,5 procent: de O&O-uitgaven bedragen 3,47 procent van het bbpr in 2022 en 3,52 procent van het bbpr in 2023. Daarmee bevestigt Vlaanderen zijn positie bij de Europese koplopers op het vlak van O&O-intensiteit. Vlaanderen laat in de EU alleen Zweden voorgaan: in 2023 bedroeg de O&O-intensiteit in Zweden 3,60 procent.³⁹

In 2023 bedroeg het publiek gefinancierde deel van de O&O-uitgaven 0,81 procent van het bbpr ten opzichte van de vooropgestelde 1 procent. Het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 (*Parl.St.* VI.Parl. 2024-25, nr. 31/1) legt de lat nog hoger: Vlaanderen streeft naar een gezamenlijke O&O-intensiteit van 5 procent van het bbpr. In het regeerakkoord is de ambitie opgenomen om samen met het bedrijfsleven te streven naar een verhoging van de gezamenlijke investeringen en om werk te maken van stappen naar 1 procent voor de overheid.⁴⁰

3.2. AI-investeringen

In 2025 en 2026 zijn er miljarden dollars geïnvesteerd in AI, wat er volgens analisten op kan wijzen dat er sprake is van een AI-bubbel die uiteindelijk zal barsten, met negatieve gevolgen voor de economie.⁴¹ Ze stellen dat bedrijven te hoog gewaardeerd zijn op de beurs op basis van beloften die nog niet zijn waargemaakt.⁴² Daarbij wordt de link gelegd met de internetbubbel van eind jaren negentig, die uiteindelijk ook is gebarsten toen bleek dat de verwachte winsten niet behaald werden. Een belangrijker factor die deze waardering stuwt, is het feit dat

³⁹ Debackere, K., Hoskens, M., Pellens, M., Verheyden, L. & Viaene, P. (2025). 'Totale O&O-intensiteit in Vlaanderen 2013-2023. "3% nota"'. ECOOM & WEWIS (<https://www.ecoom.be/nl/3-procent-nota>).

⁴⁰ Vlaamse Regering. (2024). Vlaams Regeerakkoord 2024-2029. Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen ([Vlaams Regeerakkoord 2024-2029. Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/vlaams-regeerakkoord-2024-2029)).

⁴¹ Nollet, K. (19 november 2025). 'Barst straks de AI-zeepbel? "Miljarden investeringen leveren nog geen winst op"'. VRT NWS (<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/11/18/is-artificiele-intelligentie-een-financiele-bubbel-die-zal-barst>).

⁴² Remmers, B. (1 januari 2026). Barst-ie wel of niet in 2026, die AI-bubbel?. BusinessWise (<https://www.businesswise.nl/strategie/2026-barst-de-ai-bubbel-wel-of-niet~ffc752b>).

technologiebedrijven investeren in elkaar, waardoor financiële cirkelconstructies ontstaan. Daardoor lijken de omzet en groei veel groter dan dat ze in werkelijkheid zijn. Ook zijn er twijfels over het voorspelde potentieel van AI, dat er juist voor zorgt dat er zoveel investeringen worden gedaan. Volgens sommigen zal het nog lang duren voor AI intelligenter is dan mensen.⁴³

Toch is er heel wat discussie over de vraag of de AI-bubbel effectief bestaat en of die zal barsten. Verschillende bronnen geven bijvoorbeeld aan dat de AI-bubbel niet hetzelfde scenario zal volgen als de internetbubbel, omdat de alsmaar stijgende vraag naar AI reëel is. De behoefte aan capaciteit blijft namelijk toenemen. Volgens die bronnen zullen de huidige investeringen dus renderen.⁴⁴ Ook beweren sommige economen dat er geen sprake is van een AI-bubbel omdat de economische situatie verschilt van het traditionele scenario bij financiële bubbels. Dat komt omdat de rentes van centrale banken vandaag hoog zijn, en beleggers en overheden voorzichtig zijn. Het feit dat AI nog niet winstgevend is, is in die context niet per se problematisch.⁴⁵

Daarbij komt wel kijken dat er ontzettend veel kosten verbonden zijn aan AI-infrastructuur. Computerchips bijvoorbeeld verouderen ontzettend snel, waardoor computersystemen die nu gebouwd worden en miljarden euro's kosten, over enkele jaren opnieuw vervangen zullen moeten worden. De enorme energie en de grote hoeveelheden water die datacenters nodig hebben, moeten ook mee in rekening gebracht worden, net als hun negatieve impact op de omgeving en het klimaat.^{46 47} Ook het trainen van een AI-model is momenteel nog zeer duur. Ten slotte zijn de operationele kosten van een AI-dienst veel hoger dan wat ervoor wordt terugverdiend.⁴⁸

De toekomst zal dus moeten uitwijzen welke voorspellingen kloppen, en of de voorspelde groei en winsten effectief worden gerealiseerd.

3.3. AI-ecosysteem

De ambitie van Vlaanderen en Europa om een voortrekkersrol te spelen in de digitale transitie staat of valt met de kracht van het eigen innovatie-ecosysteem. Het volstaat niet om louter afnemer te zijn van buitenlandse AI-toepassingen. Om strategische autonomie en economische meerwaarde op lange termijn te garanderen moet Vlaanderen volgens de indieners van deze conceptnota inzetten op bedrijven die toepassingen en technologie op eigen bodem ontwikkelen.

Vlaanderen beschikt met kennisinstellingen zoals imec en het Vlaams AI-Onderzoeksprogramma over een sterke academische basis, maar de verdere valorisatie naar producten en diensten is nodig. Ook om ethische en juridische standaarden te waarborgen is het inzetten op een eigen AI-ecosysteem een meerwaarde. In de zomer van 2025 heeft België een aanvraag bij de Europese Commissie ingediend voor de realisatie van een AI Factory Antenna. Daarmee sluit Vlaanderen zich

⁴³ Nollet, K. (19 november 2025). 'Barst straks de AI-zeepbel? "Miljarden investeringen leveren nog geen winst op"'. VRT NWS (<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/11/18/is-artificiele-intelligentie-een-financiele-bubbel-die-zal-barst>).

⁴⁴ Remmers, B. (01 januari 2026). Barst-ie wel of niet in 2026, die AI-bubbel?. BusinessWise (<https://www.businesswise.nl/strategie/2026-barst-de-ai-bubbel-wel-of-niet~ffc752b>).

⁴⁵ Nollet, K. (19 november 2025). 'Barst straks de AI-zeepbel? "Miljarden investeringen leveren nog geen winst op"'. VRT NWS (<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/11/18/is-artificiele-intelligentie-een-financiele-bubbel-die-zal-barst>).

⁴⁶ Leppert, R. (24 oktober 2025). 'What we know about energy use at U.S. data centers amid the AI boom'. Pew Research Center (<https://www.pewresearch.org/short-reads/2025/10/24/what-we-know-about-energy-use-at-us-data-centers-amid-the-ai-boom>).

⁴⁷ Yañez-Barnuevo, M. (25 juni 2025). 'Data centers and Water Consumption'. Environmental and Energy Study Institute (<https://www.eesi.org/articles/view/data-centers-and-water-consumption>).

⁴⁸ Shaikh, A. (11 september 2025). 'The AI Pricing Crisis: Why 95% of Companies Are Hemorrhaging Money and Only Cash-Rich Giants Will Survive'. Medium (<https://medium.com/@shaikharbaz077/the-ai-pricing-crisis-why-95-of-companies-are-losing-money-and-only-cash-rich-giants-will-survive-14d51d686f05>).

aan bij het Europese netwerk van AI-fabrieken dat over het hele continent wordt uitgebouwd. Die AI-infrastructuren moeten onderzoekers en bedrijven toegang geven tot hoge rekenkracht en hoogwaardige datasets, wat cruciaal is voor de ontwikkeling van complexe AI-modellen. Het netwerk telt negentien zogenaamde AI-fabrieken: grootschalige infrastructuren die enorme hoeveelheden data kunnen verwerken en complexe AI-algoritmes op industriële schaal ontwikkelen. Vlaanderen zal geen AI-fabriek huisvesten, maar krijgt via de antenne een toegangspoort die bedrijven, onderzoeksinstellingen en overheden met de AI-fabrieken in andere landen verbindt. De Belgische antenne wordt zo gekoppeld aan de supercomputers Jupiter in Duitsland en LUMI in Finland. De focus ligt op strategische sectoren zoals defensie en veiligheid, gezondheidszorg en biotechnologie, productie en robotica, ruimtevaart en luchtvaart, klimaat en energie, en de digitale transformatie van openbare diensten.^{49 50}

3.4. 28ste regime voor een EU-rechtskader

Innovatieve ondernemingen botsen op grenzen als ze willen opschalen. Een van die grenzen is de verdeelde Europese markt op het vlak van bedrijfswet- en regelgeving. De Europese Commissie werkt momenteel aan haar zogenaamde 28ste regime voor een EU-rechtskader voor innovatieve ondernemingen. Die regeling moet het mogelijk maken om aspecten van het vennootschaps-, insolventie-, arbeids- en belastingrecht te vereenvoudigen en te harmoniseren, en het zo gemakkelijker en sneller maken om ondernemingen op te richten en investeringen aan te trekken. Innovatieve ondernemingen zouden dan kunnen gebruikmaken van één pakket regels, ongeacht waar ze op de eengemaakte Europese markt actief zijn.

Momenteel trekken verschillende Europese scale-ups naar de Verenigde Staten om verschillende redenen. Twee vaak aangehaalde factoren zijn de administratieve omgeving en de structuur van de markt. De Verenigde Staten functioneren in grote mate als één federale markt met een relatief uniforme regelgeving, terwijl bedrijven in Europa vaak met uiteenlopende nationale regels en administratieve procedures worden geconfronteerd. Initiatieven zoals het voorgestelde 28ste regime proberen die fragmentatie te verminderen. Daarnaast vormen de VS een grote, relatief homogene interne markt. Voor bedrijven die snel willen opschalen en een product bij een groot aantal consumenten willen lanceren, is dat vaak eenvoudiger dan in Europa, waar de taal, cultuur en marktdynamiek sterker gefragmenteerd zijn.

Door de administratieve lasten, de juridische complexiteit en de kosten in verband met de activiteiten van ondernemingen te verminderen wil de Europese Commissie het vermogen van Europese start-ups om op te schalen vergroten. De toegang tot risicokapitaal is voor start-ups en scale-ups zeer belangrijk en moet worden opgenomen op Europese schaal. Verschillende start-uporganisaties hebben dan ook gepleit voor een ambitieuze hervorming, die het mogelijk maakt om start-ups op te richten, te financieren en op te schalen alsof de volledige Europese interne markt hun thuishmarkt is.⁵¹

Vlaanderen is vragende partij voor een geharmoniseerd Europees kader om de versnippering van de interne markt aan te pakken, omdat de huidige lappendeken aan nationale regels de schaalbaarheid van innovatieve bedrijven belemmert. Het pleit daarbij voor een regeling die effectieve administratieve vereenvoudiging realiseert, zonder dat dit leidt tot extra bureaucratische lagen of een uitholling van

⁴⁹ Agentschap Digitaal Vlaanderen. (24 februari 2026). 'België krijgt Europese AI Factory Antenna: directe toegang tot top-AI' (<https://www.vlaanderen.be/digitaal-vlaanderen/nieuws/belgie-krijgt-europese-ai-factory-antenna-directe-toegang-tot-top-ai>).

⁵⁰ Vraag om uitleg van Stijn De Roo over de uitbouw van AI-infrastructuur en datacenters in Vlaanderen in het kader van het Europese AI Continent Action Plan (Vragen om uitleg VI.Parl. 2024-25, nr. 2571/1) (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1893579/verslag/1896153>).

⁵¹ S.n. (2025). 'One Company, One Market: Delivering a True 28th Regime for Europe's Startups'. Allied for Startups. (<https://alliedforstartups.org/wp-content/uploads/AFS-Position-28th-regime.pdf>).

de noodzakelijke rechtszekerheid voor ondernemingen. De Vlaamse administratie is nauw betrokken bij de voorbereiding van het Belgische standpunt over het 28ste regime in de Europese Raad, waarbij ook de sociale partners en relevante stakeholders worden geconsulteerd. Hoewel het debat over de harmonisatie van insolventie- en belastingrecht complex blijft binnen de Europese Unie, wordt er gestreefd naar een ambitieus pakket dat investeringen in start-ups en scale-ups stimuleert.⁵²

Op 18 maart 2026 heeft de Europese Commissie haar voorstel gepubliceerd voor een 28ste regeling voor een EU-rechtskader voor innovatieve ondernemingen. Concreet wil de Commissie een nieuwe ondernemingsvorm in het leven roepen onder de naam EU Inc. Een ondernemer die in een Europese lidstaat een nieuwe vennootschap wil oprichten, kan dan kiezen voor de ondernemingsvorm EU Inc. of voor een bestaande ondernemingsvorm in het thuisland. Het oprichten van een EU Inc.-onderneming zou volledig digitaal verlopen en zou binnen een tijdspanne van 48 uur gerealiseerd zijn. De oprichtingskosten worden beperkt tot maximaal 100 euro.⁵³

De nieuwe EU Inc.-ondernemingsvorm zou worden ingevoerd aan de hand van een Europese verordening om de harmonisatie van het rechtskader binnen de lidstaten te verzekeren. De Europese Commissie hoopt tegen eind 2026 een akkoord te bereiken over die 28ste regeling.

3.5. Kapitaal

Toegang tot risicokapitaal vormt een belangrijk onderdeel van het creëren van een ecosysteem waarin AI-bedrijven willen functioneren. De indieners van deze conceptnota stellen vast dat innovatieve AI-bedrijven Vlaanderen verlaten op het moment dat ze willen opschalen. Die braindrain wordt niet gedreven door een gebrek aan lokaal talent of economisch potentieel, maar door de drempels om in Vlaanderen en Europa aan voldoende kapitaal te raken voor de opschaling van de onderneming. Volgens de indieners is het niet wenselijk dat technologieën die (mee) met Vlaamse middelen zijn ontwikkeld, uiteindelijk de oversteek naar de Verenigde Staten maken om daar de noodzakelijke financiering te vinden.

Om dat tij te keren is een versnelde integratie van de kapitaalmarkten volgens de indieners noodzakelijk. Hoewel een eengemaakte Europese kapitaalmarkt de ultieme doelstelling blijft, is de weg ernaartoe complex en langdurig. De uitbouw van een Benelux-kapitaalmarkt kan dienen als tussenstap voor verdere Europese integratie. Door gebruik te maken van de specifieke uitzonderingsbepalingen die sinds de oprichting van de Europese Unie voor de Benelux gelden, kan de Benelux sneller en diepgaander integreren dan de EU. De indieners denken in het bijzonder aan een grensoverschrijdende Benelux-kapitaalmarkt om de schaalvergroting van AI-bedrijven en de toegang tot kapitaal voor AI-bedrijven te faciliteren. Een dergelijke regionale eengemaakte markt verlaagt de drempels voor zowel professionele als retailinvesteers en zorgt ervoor dat valorisatie van onderzoek en ontwikkeling ook in Vlaanderen plaatsvindt.

Kapitaal mobiliseren is een voorwaarde voor innovatie en economische groei. Volgens het rapport-Draghi behoren de beperkte investeringen tot de voornaamste redenen voor de lage groei in Europa in vergelijking met de Verenigde Staten.⁵⁴

⁵² Vraag om uitleg van Stijn De Roo over het standpunt van de Vlaamse Regering over de 28e regeling voor een EU-rechtskader voor innovatieve ondernemingen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2025-26, nr. 424) (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1951469/verslag/1955392>).

⁵³ Directorate-General for Communication. (18 maart 2026). 'EU Inc.: A new harmonised corporate legal regime'. Europese Commissie (https://commission.europa.eu/topics/business-and-industry/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance/eu-inc-new-harmonised-corporate-legal-regime_en).

⁵⁴ Directorate-General for Communication. (16 september 2025). 'The Draghi report on EU competitiveness'. Europese Commissie (https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en?preflang=nl).

Dat komt doordat de gemiddelde Europeaan liever spaart dan investeert. In 2022 stond maar liefst 1390 miljard euro op de Europese spaarboekjes, tegenover 840 miljard euro in de Verenigde Staten. Met 277,6 miljard euro (2024) op de spaarrekeningen is België een schoolvoorbeeld van een land met een hoge spaarquote.⁵⁵ Dat geld staat stil op rekeningen die onvoldoende renderen en waarvan een deel actiever ingezet zou kunnen worden voor de directe financiering van bedrijven, bijvoorbeeld via de beurs.

Een barrière voor Vlaamse kmo's om door te groeien tot volwaardige spelers is de versnippering van middelen. Ook Voka en Wintercircus pleiten in hun 'Tech Manifest' voor het actiever bundelen van groeikapitaal via een stabiel investeringskader. Voor veel kmo's en scale-ups is de toegang tot financiering in de latere fases van hun ontwikkeling problematisch, waardoor technologisch potentieel vaak onbenut blijft of wegvloeit naar het buitenland. Door kapitaal te concentreren en het ondernemingskader te vereenvoudigen kunnen Vlaamse bedrijven de noodzakelijke schaa sprong maken.

Naast kapitaal vormt de instroom van talent de belangrijkste flessenhals voor AI-adoptie bij kmo's. Het 'Tech Manifest' onderstreept dat de hele onderwijsketen "AI-klaar" moet worden gemaakt om de toekomstige werknemers van kmo's uit te rusten met de juiste digitale competenties. Het gaat daarbij niet alleen om de opleiding van specialisten, maar om een brede technologische geletterdheid die kmo-medewerkers in staat stelt om AI-toepassingen zinvol te integreren in hun dagelijkse werkprocessen.

Voor kleinere ondernemingen die niet over de middelen beschikken om zelf zware digitale infrastructuur uit te bouwen, is de ontwikkeling van strategische AI-infrastructuur via publiek-private samenwerkingen een mogelijke oplossing. Voka en Wintercircus stellen voor om de toegang tot rekenkracht te versterken, waardoor ook kmo's er gebruik van kunnen maken. Dat verlaagt de drempel voor experimenten en versnelt de commerciële valorisatie van AI-oplossingen. Volgens het 'Tech Manifest' mag technologiebeleid niet blijven steken bij enkele koplopers of niches. De echte hefboom ligt in het breed beschikbaar maken van technologie, ook voor kmo's en publieke diensten, om AI te laten uitgroeien tot een structurele motor voor productiviteitsgroei en welvaart.

3.6. Testomgevingen en experimentregelgeving

De Vlaamse industrie en economie snakken naar een nieuwe wind in de huidige turbulente tijden. De indieners van deze conceptnota willen daarom ten volle inzetten op een van de grootste sterktes van Vlaanderen: het Vlaamse innovatievermogen. Innovatie is een cruciale drijfveer voor economische groei en welvaart. Vlaanderen is een van de Europese koplopers voor innovatie. Zo behoort de Vlaamse O&O-intensiteit, die goed is voor ongeveer 3,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp), tot de absolute Europese top en de huidige Vlaamse Regering heeft de ambitie om samen met het bedrijfsleven te streven naar een verhoging van de O&O-investeringen naar 5 procent van het bbp.⁵⁶

Vlaanderen heeft op verschillende domeinen sterke innovatieve ecosystemen van wereldniveau. Die positie biedt een solide basis voor verdere economische ontwikkeling en het creëren van nieuwe economische waarde. Maar om die positie te behouden en te versterken is het noodzakelijk dat een omgeving wordt gecreëerd

⁵⁵ Nerinckx, E. (2 januari 2025). 'Staatsbonbeleggers keren niet terug naar spaarboekje'. De Tijd (<https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/brussel/staatsbonbeleggers-keren-niet-terug-naar-spaarboekje/10580982.html>).

⁵⁶ Statistiek Vlaanderen (1 juli 2025). 'O&O-intensiteit' (<https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/wetenschap-en-innovatie/oo-intensiteit>).

die innovatie volledig ondersteunt en faciliteert. Op het vlak van artificiële intelligentie wijzen bepaalde recente Europese wetgevende initiatieven en wetgeving, zoals de AI-verordening, expliciet naar het belang van 'regulatory sandboxes'.

De bestaande juridische kaders voor regelluwe zones en experimentregelgeving in Vlaanderen maken het mogelijk om nieuwe ideeën en toepassingen uit te testen in een gecontroleerde omgeving. Het huidige systeem werkt echter ondermaats: er bestaat geen enkele regelluwe zone en het gebruik van experimentregelgeving is zeer versnipperd, zoals werd aangegeven tijdens de hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over regelluwe zones en de versterking van innovatie in Vlaanderen in de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie van 28 mei 2025 (*Parl. St.* VI.Parl. 2024-25, nr. 209/2) en zoals ook blijkt uit verschillende schriftelijke vragen.^{57 58} Toch is er grote interesse bij lokale overheden, in het bedrijfsleven en in het maatschappelijk middenveld. Ook via het project Regelrecht van de Vlaamse Regering is er een technische werkgroep over regelluwe zones en experimentregelgeving opgericht. De indieners van deze conceptnota roepen de Vlaamse Regering op om zo spoedig mogelijk een of meer 'AI regulatory sandboxes' op te zetten en de werking ervan, ook in andere Europese landen, goed op te volgen en snel bij te sturen als dat nodig blijkt.

3.7. Digitale soevereiniteit en Europese AI

Cloud- en datacenterdiensten spelen een cruciale rol in de ontwikkeling en ondersteuning van AI-toepassingen. Een groot deel van de wereldwijde cloudmarkt is in handen van niet-Europese technologiegiganten zoals Amazon, Microsoft en Google. Er vloeit naar schatting jaarlijks 265 miljard euro aan Europese uitgaven voor clouddiensten naar Amerikaanse bedrijven, die daarmee een marktaandeel van 80 procent bezitten. Die afhankelijkheid creëert in de huidige geopolitieke context een aanzienlijke kwetsbaarheid.

Een recent rapport van de Nederlandse Algemene Rekenkamer⁵⁹ oordeelt dat er onvoldoende maatregelen worden genomen om de soevereiniteit, continuïteit van dienstverlening en gegevensbescherming te waarborgen in publieke cloudcontracten. Het Groothertogdom Luxemburg ging eerder al een partnerschap aan met onder andere Proximus, om een soevereine overheidscloud te implementeren die volledig losgekoppeld is van de Amerikaanse techreuzen. België beschikt met BEAM over een soeverein berichtenplatform voor overheidsdiensten. Elk gesprek is beschermd met end-to-endversleuteling en alle gegevens blijven op door de Belgische overheid gecontroleerde infrastructuur.

In de cloudstrategie van de Vlaamse overheid van januari 2019 werden al bezorgdheden geuit over de publieke clouddiensten die door Amerikaanse providers worden aangeboden. De Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act (CLOUD Act) maakt het immers mogelijk voor Amerikaanse autoriteiten om gegevens van (Europese) gebruikers op te vragen bij Amerikaanse technologiebedrijven, ook als die data zijn opgeslagen op buitenlands grondgebied. In de cloudstrategie worden evenwel publieke clouddiensten als eerste keuze naar voren geschoven. Entiteiten van de Vlaamse overheid kunnen daarbij kiezen tussen meerdere leveranciers en platformen, afhankelijk van wat ze specifiek nodig hebben.

De recente ontwikkelingen in de trans-Atlantische relaties zorgen ervoor dat steeds meer Europese overheden, instanties, bedrijven en andere organisaties hun afhankelijkheid van Amerikaanse leveranciers onder de loep nemen. Het agentschap

⁵⁷ Schriftelijke vraag van Stijn De Roo over Experimentregelgeving en regelluwe zones – Terminologie (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2024-25, nr. 83, aan minister Matthias Diependaele).

⁵⁸ Schriftelijke vraag van Toon Vandeurzen over Vlaamse justitie - Experimentele wetgeving (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2024-25, nr. 136, aan minister Zuhair Demir).

⁵⁹ S.n. (2025). 'Het Rijk in de cloud: Donkere wolken pakken samen'. Algemene Rekenkamer (<https://www.rekenkamer.nl/documenten/2025/01/15/het-rijk-in-de-cloud>).

Digitaal Vlaanderen werkt momenteel aan een herevaluatie van de Vlaamse cloudstrategie, waarbij strategische autonomie een van de aandachtspunten is. Ook de piste van soevereine cloudmogelijkheden wordt meegenomen in de oefening, evenwel inclusief het aanbod daarvan via Amerikaanse leveranciers.⁶⁰

De Vlaamse overheid identificeert de geopolitieke spanningen en de impact van buitenlandse wet- en regelgeving als uitdagingen met een hoog risicopotentieel. Het risico schuilt niet alleen in de technologie zelf, maar in het afgenomen vertrouwen dat historische partners buiten Europa onze systemen kunnen misbruiken om onze democratische, politieke en operationele soevereiniteit onder druk te zetten.⁶¹ Europa heeft op het vlak van clouddiensten en informatietechnologie een grote achterstand. Het wegwerken van die achterstand zal naar schatting honderden miljarden euro's kosten en vele jaren duren. Dat overstijgt het Vlaamse niveau. Op korte termijn is Vlaanderen nog in sterke mate afhankelijk van Amerikaanse digitale infrastructuur, cloudcomputing en AI. Het komt er dus op aan om een evenwicht te vinden tussen enerzijds de ontwikkeling en promotie van het eigen Europese IT-aanbod, en anderzijds de bedrijven en de overheid de komende jaren niet de digitale middelen te ontzeggen die ze nodig hebben om te groeien, te innoveren en de productiviteit te verhogen.⁶²

De democratische controle en juridische uitvoerbaarheid van die technologieën worden bewaakt via de governancestructuur van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie. De AI-stuurgroep volgt strategische evoluties zoals de AI Act en geopolitieke verschuivingen nauwgezet op. Bovendien wordt de rol van het Kenniscentrum Data & Maatschappij verder verankerd zodat het systematisch advies kan verlenen over de ethische en maatschappelijke implicaties van AI, en digitale soevereiniteit niet ad hoc, maar als een integraal onderdeel van het digitaliseringsbeleid wordt meegenomen.

De indieners van deze conceptnota zijn van oordeel dat we niet met blind vertrouwen kunnen blijven rekenen op technologie van niet-Europese landen en dat er kansen zijn om onze strategische onafhankelijkheid te verzekeren door werk te maken van Europese alternatieven. Alleen gecoördineerde samenwerkingsverbanden op Europees niveau maken volgens de indieners kans op slagen. De budgettaire realiteit vormt daarbij een aanzienlijke uitdaging. De grote Amerikaanse cloudbedrijven investeren wekelijks tot 2 miljard dollar in hun toepassingen, een volume dat voor individuele lidstaten of regio's zo goed als onmogelijk te evenaren is. De huidige alternatieven zoals Nextcloud of de standaard voor berichtenverkeer Matrix kijken aan tegen een functionele achterstand ten opzichte van geïntegreerde ecosystemen zoals Office 365. Vlaanderen streeft daarom naar gecoördineerde investeringen binnen Europa om eigen standaarden te ontwikkelen die zowel door de overheid als door de bedrijfswereld en de burger gedragen kunnen worden.

De indieners onderstrepen dat de huidige versnippering van de Vlaamse investeringen en het Vlaamse beleid de effectieve slagkracht ondermijnen. Het bundelen van kapitaal en expertise is nodig om de concurrentie met de VS en China aan te gaan. Vlaamse kennisinstellingen en innovatieve start-ups kunnen een rol spelen in dat ecosysteem, op voorwaarde dat ze ingebed zijn in grotere Europese initiatieven om schaalgrootte te verzekeren. De indieners pleiten ervoor om een grotere strategische autonomie op Europees niveau na te streven en pleiten voor een Vlaamse

⁶⁰ Schriftelijke vraag van Stijn De Roo over Vlaamse cloudstrategie - Herevaluatie (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2024-25, nr. 555, aan minister Matthias Diependaele).

⁶¹ Vraag om uitleg van Stijn De Roo over het versterken van de digitale soevereiniteit (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2025-26, nr. 2113). Vraag om uitleg van Stijn De Roo over de impact van ontwikkelingen in artificiële intelligentie op het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie 2024-2028 (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2025-26, nr. 2560) <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1998524/verslag/2004212>.

⁶² Vraag om uitleg van Stijn De Roo over de cloudstrategie van de Vlaamse overheid (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2024-25, nr. 2934).

deelname aan Europese investeringsprogramma's om de digitale soevereiniteit van Vlaanderen concreet vorm te geven.

3.8. Aanbevelingen

De indieners van deze conceptnota willen dat Vlaanderen en Europa evolueren van loutere afnemers naar actieve ontwikkelaars van AI-technologie op eigen bodem, om zo een strategische autonomie en economische meerwaarde te verzekeren. Ze pleiten voor valorisatie van kennis, waarbij de sterktes van instellingen zoals imec en het Vlaams AI-Onderzoeksprogramma optimaal worden benut. Daarnaast zijn de indieners van mening dat de schaalbaarheid van innovatieve ondernemingen moet worden verbeterd door de snelle invoering van een geharmoniseerd Europees rechtskader, het zogenaamde 28ste regime. Dat moet administratieve lasten en juridische complexiteit wegnemen, zodat start-ups en scale-ups de volledige eengemaakte markt als hun thuismarkt kunnen gebruiken om investeringen aan te trekken.

Om de huidige braindrain van innovatieve bedrijven naar de Verenigde Staten te stoppen, pleiten de indieners voor een versnelde integratie van de kapitaalmarkten, waarbij een grensoverschrijdende Benelux-kapitaalmarkt als tussenstap dient naar een Europese kapitaalmarkt. De indieners hopen dat dit ook Belgen er meer toe aanzet om een deel van hun spaargeld te investeren in lokale groeibedrijven. De indieners zijn van mening dat Vlaanderen zijn innovatieklimaat moet versterken door de oprichting van een centraal expertisecentrum binnen VLAIO voor testomgevingen en experimentregelgeving, waarbij terminologie en definities over alle beleidsniveaus heen worden geharmoniseerd. Ze pleiten daarnaast voor een verhoogde digitale soevereiniteit om de verontrustende structurele afhankelijkheid van niet-Europese technologiegiganten en de daarmee gepaard gaande geopolitieke risico's af te bouwen. De indieners willen dat Vlaanderen niet langer met blind vertrouwen rekent op buitenlandse infrastructuur, maar actief deelneemt aan gecoördineerde Europese investeringsprogramma's om eigen standaarden en alternatieven te ontwikkelen, zodat de democratische controle en operationele onafhankelijkheid gewaarborgd blijven.

4. Arbeidsmarkt

4.1. AI en de huidige arbeidsmarkt

AI-systemen zijn vandaag al aanwezig op de Vlaamse arbeidsmarkt en dat zijn ze al enige tijd. Denk bijvoorbeeld aan het monitoren van werknemers en de AI-preselectiesystemen bij aanwervingen.⁶³ ⁶⁴ De impact daarvan is ook al bestudeerd: zo zorgde AI-monitoringssoftware voor een gevoel van intens micro-management, waardoor heel wat werknemers hun verantwoordelijkheidsgevoel lager achtten dan als op het morele kompas van werknemers werd vertrouwd. Dat onderzoek van Harvard wees uit dat gemonitorde werknemers vaker en meer overtredingen begingen dan niet-gemonitorde werknemers.⁶⁵

AI op de werkvloer kan de efficiëntie in verschillende sectoren verbeteren, van productie tot dienstverlening. Automatisering en intelligente systemen kunnen processen stroomlijnen, workflows optimaliseren en de productiviteit aanzienlijk verhogen. Generatieve AI kan de standaard repetitieve taken steeds beter overnemen, bijvoorbeeld data-input, eerstelijns klantendienst (chatbots), bepaalde

⁶³ Hulstaert, E. (17 mei 2022). 'Surveillance van werknemers in het digitale tijdperk: "Vaak beseffen mensen niet dat ze gecontroleerd worden"'. Knack (<https://www.knack.be/nieuws/technologie/surveillance-van-werknemers-in-het-digitale-tijdperk-vaak-beseffen-mensen-niet-dat-ze-gecontroleerd-worden>).

⁶⁴ S.n. (2023). 'Gebruik van AI bij aanwerving: niet zonder risico's'. ZigZagHR (<https://zigzaghr.be/gebruik-van-ai-bij-aanwerving-niet-zonder-risicos>).

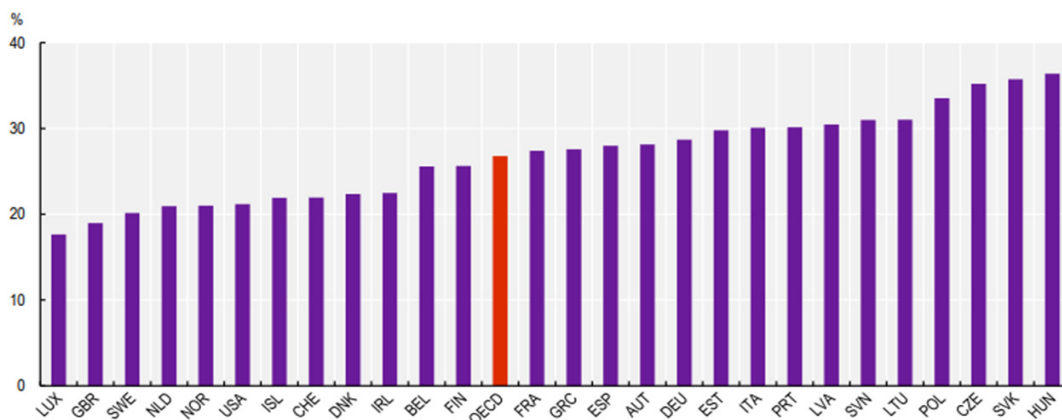
⁶⁵ Thiel, C., Bonner, J. M., Bush, J., Welsh, D. & Garud, N. (27 juni 2022). 'Monitoring Employees Makes Them More Likely to Break Rules'. Harvard Business Review (<https://hbr.org/2022/06/monitoring-employees-makes-them-more-likely-to-break-rules>).

productietaken en een eerste ontwerp van documenten. AI-systemen kunnen ook bepaalde taken of bepaald onderzoek enorm versnellen omdat ze snel grote hoeveelheden data kunnen analyseren en verbanden leggen.

Terwijl AI-technologieën zich ontwikkelen, neemt de bezorgdheid over de verdringing van hooggekwalificeerde banen toe. Automatisering en machinaal leren staan op het punt om routinetaken over te nemen die traditioneel door geschoolde professionals werden uitgevoerd, waardoor de aard van bepaalde beroepen opnieuw moet worden geëvalueerd. Het landschap van hoogopgeleide banen is aan het veranderen, waarbij de nadruk wordt gelegd op de behoefte aan proactieve maatregelen om potentiële verdringing van banen tegen te gaan. Volgens de imec.digimeter 2025 is 40 procent van de werkende en studerende Vlamingen bezorgd dat AI in de toekomst taken van hun job kan overnemen. Bij de 18-tot-24-jarigen gaat het zelfs om 51 procent.⁶⁶

Een OESO-rapport⁶⁷ (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) van 2023 stelt dat de impact op de arbeidsmarkt voorlopig nog erg beperkt is, maar verwijst wel naar een studie die in zeven verschillende OESO-landen is afgenomen, waaruit blijkt dat ongeveer 20 procent van de werknemers in de financiële en nijverheidssectoren erg of uitermate vreest voor jobverlies in de komende tien jaar.⁶⁸ Het grote verschil met het verleden is het feit dat AI niet-routinematige taken kan uitvoeren en dus ook een bedreiging kan vormen voor jobs die tot nu toe minder vatbaar waren voor automatisering (zie figuur 5).⁶⁹

Share of employment in occupations at the highest risk of automation by country, 2019

Notes: The SOC 3-digit occupations at highest risk of automation (top quartile). The results are based on a survey of experts who evaluated the degree of automatability for 98 skills and abilities. The risk of automation measure is then computed by occupation as the average rating for each skill or ability used in the occupation across all expert responses weighted by the skills or abilities' importance in the occupation as rated by O*NET.

Source: Lassébie and Quintini (2022^[22]), "What skills and abilities can automation technologies replicate and what does it mean for workers?: New evidence", <https://doi.org/10.1787/646aad77-en>, based on OECD Expert Survey on Skills and Abilities Automatability and O*NET.

StatLink <https://stat.link/xkr98z>

Figuur 5: Landen met een hoger aandeel van tewerkstelling in productie en routinetaken lopen nog altijd meer risico op automatisering.⁷⁰

⁶⁶ De Marez, L., Georges, A. & Sevenhant, R. (2026). 'Imec.digimeter 2025. Digitale trends in Vlaanderen'. Imec (<https://www.imec.be/nl/kennissuitwisseling/techmeters/digimeter/imecdigimeter-2025#download>).

⁶⁷ OECD (2023), 'OECD Employment Outlook 2023. Artificial Intelligence and the Labour Market', OECD Publishing, Parijs (<https://doi.org/10.1787/08785bba-en>).

⁶⁸ Ibid., p. 96: "It is not surprising, therefore, that about 20% of workers in finance and manufacturing (across seven OECD countries) said that they were very or extremely worried about job loss in the next ten years (Lane, Williams and Broecke, 2023)".

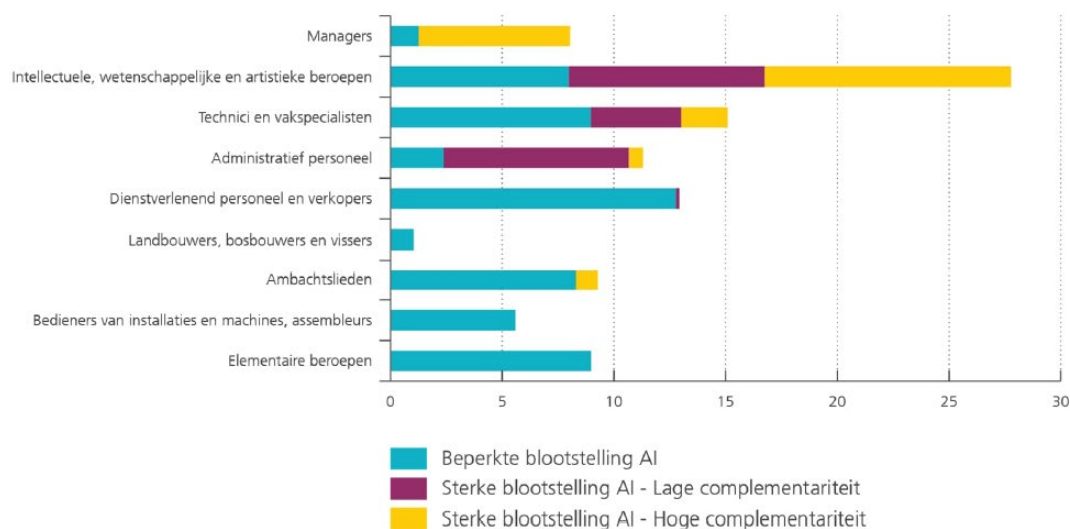
⁶⁹ Ibid., p. 98.

⁷⁰ Bron: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/07/oecd-employment-outlook-2023_904bcef3/08785bba-en.pdf.

In 2023 waren de effecten van AI op de arbeidsmarkt, zoals jobverlies, nog zeer beperkt, gelet op de beperkte uitrol ervan. Er wordt volgens de OESO ook geen jobverlies voorspeld, maar veeleer een jobverschuiving.⁷¹ Daarvoor wordt verwezen naar de ontwikkelingen in het verleden: zo verdween de job van lantaarnopsteker, van voortrekker van binnenschepen of van telegrambesteller door de technologische vooruitgang. De OESO ging ervan uit dat de effecten en de verschuiving in de daarop volgende jaren wellicht zichtbaarder zouden worden. Het leek duidelijk dat 'menselijke' competenties en eigenschappen zoals creativiteit, vertrouwen, kritisch denken, geschiedkundig en maatschappelijk inzicht enzovoort aan belang zouden winnen, omdat AI niets nieuws kon uitvinden of bedenken en afhankelijk was van de aangeleverde data.

In 2026 publiceerde de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (HRW) het rapport 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'. De raad kwam ook tot de conclusie dat de impact van AI op de arbeidsmarkt beperkt zal blijven, maar dat die wel sterk kan variëren tussen beroepen, werknemers en sectoren.⁷² Omdat er grote onzekerheid bestaat over de ontwikkeling van artificiële intelligentie, richt het rapport zich alleen op de veranderingen die op het moment van de publicatie van de studie al zichtbaar waren.

Volgens het rapport hangen de gevolgen voor jobs af van de manier waarop taken binnen beroepen evolueren. AI kan en zal veel taken automatiseren, waardoor een beroep ingrijpend kan transformeren. De blootstelling aan AI is daarbij het meest geconcentreerd in beroepen waarin cognitieve vaardigheden centraal staan. Daarbij is de complementariteit van AI met beroepen van grote invloed voor de mate van automatisering van de taken van dat beroep. Administratief personeel is in hoge mate blootgesteld aan AI, gecombineerd met een lage complementariteit (zie figuur 6). Dat betekent dat substitueerbaarheid door AI een groot risico vormt voor die beroepen. Langgeschoolden zijn het sterkste blootgesteld aan AI, maar vaak op een complementaire wijze. Korter geschoolden worden minder blootgesteld aan AI, maar hun jobs zijn er ook minder complementair mee (zie figuur 7). Doordat ze minder over digitale en AI-vaardigheden beschikken en minder vaak deelnemen aan opleidingen om die vaardigheden te verbeteren, zijn ook die werknemers kwetsbaar voor de inzet van AI, zoals die in 2024 werd waargenomen.

Figuur 6: Blootstelling aan AI per beroepsgroep, uitgedrukt in procentueel aandeel van de totale tewerkstelling in 2024.⁷³

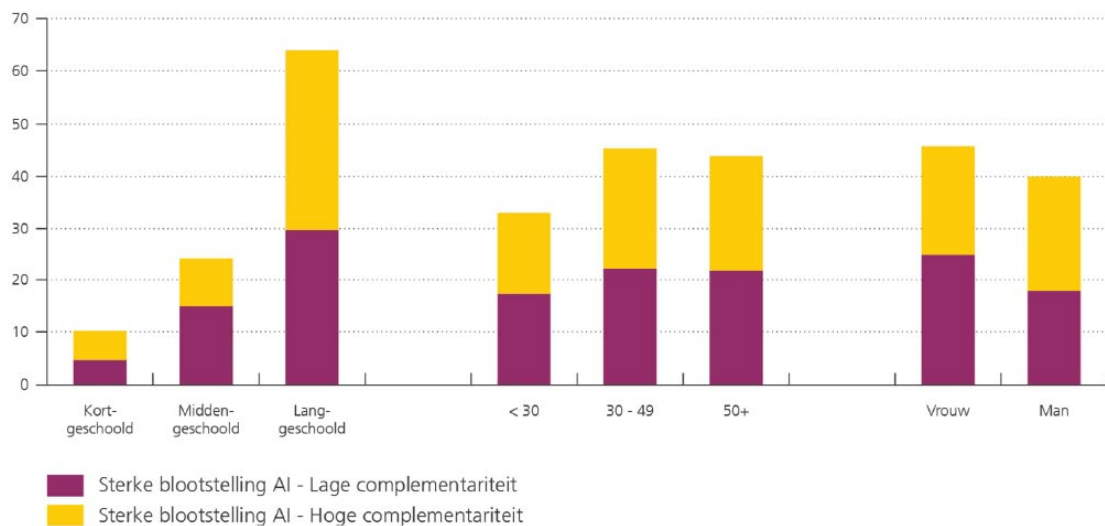
⁷¹ Ibid., p. 106-107.

⁷² Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'.

⁷³ Bron: Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'. p. 42.

Voor specifieke groepen kan er veel veranderen. Het rapport van de HRW stelt dat AI het voor jongere werknemers in beroepen die aan AI zijn blootgesteld, moeilijker kan maken om werk te vinden. Doordat ze nog maar net toetreden tot de arbeidsmarkt en dus nog geen of onvoldoende ervaring hebben, zijn hun taken vooral routinematig en is hun kennis vooral theoretisch. Ze zijn daardoor eenvoudiger te vervangen door AI dan ervaren werknemers. Het gevolg daarvan is dat het moeilijker kan worden voor jongeren om hun eerste stappen op de arbeidsmarkt te zetten.

Daarnaast veranderen door de opkomst van AI de vaardigheden die werknemers nodig hebben. Een groot aandeel van de werknemers zal moeten leren om AI te gebruiken en ermee samen te werken. Daarvoor hebben ze een basiskennis van AI en algemene digitale vaardigheden nodig. Ook niet-digitale skills zoals kritisch denkvermogen zijn belangrijk om met AI te kunnen werken. Toch geeft 39 procent van de werknemers aan dat ze hun kennis van AI en vaardigheden met AI-tools en systemen nog verder moeten ontwikkelen. Vooral voor kortgeschoolde werknemers en werknemers ouder dan vijftig jaar kan het gebruik van AI moeilijk zijn. Ten slotte zijn ook vrouwen kwetsbaarder voor AI, omdat ze oververtegenwoordigd zijn in administratieve functies en over minder sterke digitale vaardigheden beschikken (zie figuur 7).

Figuur 7: Blootstelling aan AI per geslacht, opleidingsniveau en leeftijd, uitgedrukt in procentueel aandeel van de overeenkomstige tewerkstelling van 18-tot-64-jarigen in 2024⁷⁴

De verwachte impact van AI op de Vlaamse arbeidsmarkt kan bijzonder groot zijn.⁷⁵ AI in 2022 werd beschreven dat werknemers in jobs die op termijn gemakkelijk geautomatiseerd kunnen worden, net ook de werknemers zijn die minder geneigd blijken om bijkomende opleidingen te volgen. In 2024 werd verwacht dat er wellicht meer uren zullen vrijkomen in verschillende jobs, die dan weer op andere taken ingezet kunnen worden. Dat leidt tot debatten over bijvoorbeeld de introductie van AI-systemen op de werkvloer, de arbeidsduur van een voltijdse werkweek, privacy op de werkvloer, autonomie van de werknemer, de hercodificatie en modernisering van het arbeidsrecht enzovoort. Daarom is het belangrijk dat de sociale partners betrokken worden als dergelijke systemen hun ingang vinden in de ondernemingen, zoals ook al is opgenomen in cao nr. 39. Er zullen zich de

⁷⁴ Bron: Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'. p. 43.

⁷⁵ Voorstel van resolutie van Stijn De Roo, Andries Gryffroy, Maurits Vande Reyde, Axel Ronse, Robrecht Bothuyne en Rita Moors over de kansen van artificiële intelligentie en de voorwaarden voor de implementatie ervan in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr.1175/1).

komende jaren dus belangrijke fiscale, arbeids- en maatschappelijke vraagstukken over AI en robotisering aandienen.⁷⁶

Een recente studie uitgevoerd door de ECB stelt een vergelijkbaar patroon vast: adoptie van AI kan arbeidsproductiviteit met wel 4 procent verhogen in de EU. Dat betekent dat AI de output van werknemers zou verhogen in plaats van dat ze werknemers zou vervangen op korte termijn. Het onderzoek stelt echter ook dat de effecten van AI ongelijk verdeeld zullen zijn tussen groepen werknemers, bedrijven en regio's, waarbij die geconcentreerd zijn in de grote bedrijven. De ECB stelt zelf voor dat beleidsmakers investeringen op het niveau van bedrijven in integratie, het herontwerpen van werkprocessen en levenslang leren moeten stimuleren. Bij de bijscholing van hun werknemers moeten bedrijven focussen op 'fusion skills', zoals 'prompt engineering', gegevensbeheer en 'human-in-the-loop'-besluitvorming. Die elementen verhogen de complementariteit van AI en menselijke arbeid. Die complementariteit is van groot belang, aangezien het onderzoek ook aangeeft dat 15 procent van de bedrijven die AI gebruiken, dat ook doen om personeelskosten te verminderen.⁷⁷

4.2. De kanarie in de kolenmijn

Recente empirische gegevens dwingen tot een scherpere focus op de dynamiek van de arbeidsmarkt. Intussen heeft een verschuiving plaatsgevonden met de transitie van reactieve AI-toepassingen (zoals chatbots en taalmodellen) naar autonome AI-agenten die complexe takenreeksen zelfstandig kunnen uitvoeren.

De studie uit 2025 van het Stanford Digital Economy Lab toont aan dat de grootschalige adoptie van generatieve AI een directe impact heeft op de werkgelegenheid, maar dat die effecten zeer ongelijk verdeeld zijn over leeftijdscategorieën en taaktypes.⁷⁸ Terwijl eerdere rapporten vaak een stabiel beeld schetsten voor de totale werkgelegenheid, toont dat grootschalige onderzoek aan dat jonge werknemers aan het begin van hun carrière (22-25 jaar) in AI-gevoelige beroepen een relatieve daling van de werkgelegenheid van maar liefst 16 procent ervaren. Die werknemers zijn de kanarie in de kolenmijn: ze zijn de eersten die de disruptie van de technologie voelen, omdat hun takenpakket vaak bestaat uit de routinematige en ondersteunende werkzaamheden die AI inmiddels autonoom kan uitvoeren. Volgens de analyse zal die verschuiving zich niet beperken tot de technologiesector, maar zal die breed aanwezig zijn in kenniswerkberoepen.

Terwijl in eerdere bronnen de nadruk lag op de aard van de taken (routineuze versus niet-routineuze taken), introduceert een onderzoek van Hosseini en Lichtinger (2025) het concept van 'Seniority-Biased Technological Change'.⁷⁹ Dat concept beschrijft een technologische verschuiving die voordelig is voor ervaren werknemers, maar nadelig voor starters. De indieners van deze conceptnota wijzen op de ervaringsparadox die uit dat onderzoek naar voren komt: terwijl de werkgelegenheid voor ervaren krachten stabiel blijft omdat AI hun complexe taken aanvult (augmentatie), wordt het werk van juniors steeds vaker volledig geautomatiseerd (substitutie). Omdat ervaren krachten over de nodige contextuele kennis beschikken om de output van AI te verifiëren en aan te sturen, stijgt

⁷⁶ Conceptnota voor nieuwe regelgeving van Stijn De Roo, Robrecht Bothuyne, Loes Vandromme en Kurt Vanryckeghem over de impact en mogelijkheden van artificiële intelligentie voor de Vlaamse arbeidsmarkt en economie (*Parl.St. VI.Parl. 2023-24, nr. 2160/1*).

⁷⁷ Aldasoro, I., Gambacorta, L., Pal, R., Revoltella, D., Weiss, C. & Wolski, M. (2026). 'AI adoption, productivity and employment: Evidence from European firms'. European Investment Bank ([AI adoption, productivity and employment: Evidence from European firms](#)).

⁷⁸ Brynjolfsson, E., Chandar, B. & Chen, R. (2025). 'Canaries in the Coal Mine? Six Facts about the Recent Employment Effects of Artificial Intelligence'. The Stanford Institute for Human-Centered AI ([Canaries in the Coal Mine? Six Facts about the Recent Employment Effects of Artificial Intelligence](#)).

⁷⁹ Hosseini Maasoum, S. M. & Lichtinger, G., (2025). Generative AI as Seniority-Biased Technological Change: Evidence from U.S. Résumé and Job Posting Data (<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5425555>).

hun productiviteit, terwijl de traditionele 'instaptaken' van junioren nagenoeg volledig worden geautomatiseerd.

De studie, die gebaseerd is op een analyse van bijna 62 miljoen cv's en vacature-data tussen 2015 en 2025, toont aan dat die trend zich scherp begon af te tekenen vanaf het eerste kwartaal van 2023. In bedrijven die AI hebben geïmplementeerd, daalde de tewerkstelling van juniorprofielen, terwijl die van senior medewerkers steeg. De daling wordt niet gedreven door massale ontslagen, maar door een aanwervingsstop voor starters: bedrijven stoppen met het aanwerven van nieuwe profielen voor functies waarin AI-systemen het basiswerk kunnen overnemen.

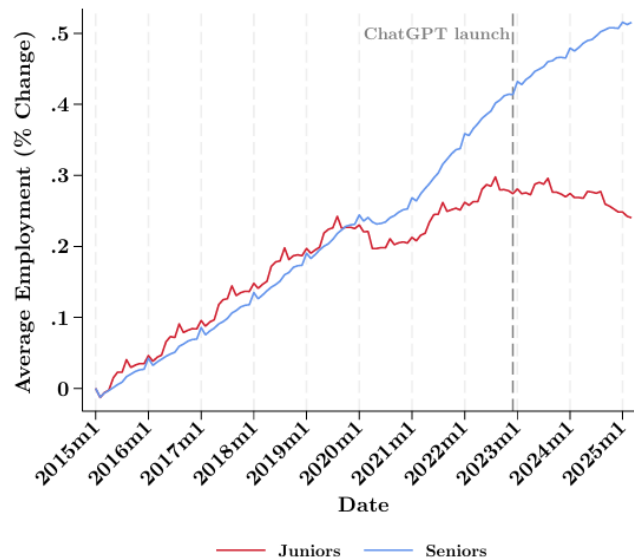

Figure 1: Log Average Employment of Junior and Senior in Sample Firms

Notes: This figure plots the percentage change in the average number of junior- and senior-level workers across firms in our sample over time. Values are normalized to zero in January 2015. “Junior” refers to Entry- and Junior-level positions, while “Senior” refers to Associate level and above (see Section 3.1 for details).

Figuur 8: Gemiddeld aantal tewerkgestelde junior en senior werknemers tussen 2015 en 2025.

Hosseini en Lichtinger stellen een U-vormig patroon vast voor het opleidingsniveau van de getroffen werknemers. Terwijl afgestudeerden van elite-universiteiten en kortgeschoolden relatief minder impact ondervinden, ziet de grootste groep van afgestudeerden die zich daartussen bevinden, hun kansen op de arbeidsmarkt het sterkst slinken bij bedrijven die AI omarmen.

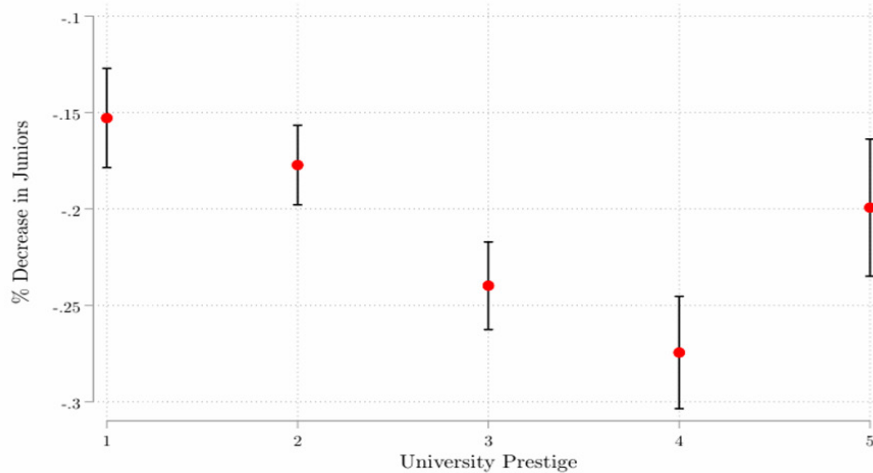

Figure 7: Results by School Quality

Notes: The figure presents the estimates of Equation 4 for junior hires, run separately by university prestige category. The coefficients represent post-2023Q1 changes in junior employment for GenAI adopters relative to non-adopters. Standard errors are clustered at the firm level.

Figuur 9: Aanwerving van junior werknemers op basis van het opleidingsniveau en de 'schoolkwaliteit'.

4.3. Wereldwijde intelligentiecrisis?

Recent bracht Citrini Research een – door reguliere media gecontesteerde – memo uit het jaar 2028 uit als gedachte-experiment over de negatieve impact van een door AI gedomineerde economie. De nota beschrijft een mogelijke toekomst waarin een overvloed aan artificiële intelligentie leidt tot een structurele economische crisis, gekenmerkt door werkloosheid onder hoogopgeleiden, haperende consumptie en financiële instabiliteit.⁸⁰

Onder de noemer van een wereldwijde intelligentiecrisis waarschuwt Citrini Research voor een ont koppeling van technologische productiviteit en menselijke welvaart. De economie zou kunnen belanden in een scenario waarin de wetten van de arbeidsmarkt die nu bestaan, niet langer gelden. Terwijl eerdere technologische ontwikkelingen menselijke arbeid ondersteunden of deden verschuiven, zou de huidige generatie AI-agenten fungeren als vervanger van menselijke intelligentie. Op papier stijgt de economische output per gewerkt uur naar recordhoogtes, maar de vruchten van die groei vloeien bijna uitsluitend naar de bezitters van rekenkracht en algoritmen, terwijl de waarde van menselijke expertise afneemt. De impact is het grootst voor de witteboordenwerknemers (white collar workers). De memo introduceert spook-bbp ("Ghost GDP"): economische groei die zichtbaar is in de statistieken door de enorme efficiëntiewinsten van AI, maar die niet langer ingang vindt in de reële economie.

Die evolutie mondt uit in wat Citrini Research omschrijft als de "Intelligence Displacement Spiral". Bedrijven reageren rationeel op de concurrentiedruk door hun personeelsbestand in te krimpen en de vrijgekomen middelen te herinvesteren in nog krachtigere AI-systemen. Die systemen maken op hun beurt een volgende ronde van ontslagen mogelijk. De stijgende productiviteit vernietigt stelselmatig de inkomensbasis van de witteboordenwerknemers. Hun structurele inkomensverlies zou vervolgens een systeemcrisis ontketenen die de stabiliteit van de hele financiële sector ondermijnt.

⁸⁰ Shah, A. (22 februari 2026). 'The 2028 Global Intelligence Crisis: A Thought Exercise in Financial History, from the Future'. Citrini Research (<https://www.citriniresearch.com/p/2028gic>).

In België is er een lage retentie van internationale studenten en werknemers, zeker in vergelijking met de buurlanden. De indieners van deze conceptnota zijn van oordeel dat Vlaanderen aantrekkelijker moet worden voor internationaal talent. Dat kan volgens Voka door 'single permits' te versnellen en een technologievisum in te voeren. Daarnaast stelt Voka de oprichting van internationale huizen voor, waarbij internationale werknemers en studenten terecht kunnen voor alle mogelijke administratieve dienstverleningen en voor ondersteuning. Daarnaast vormen de rigide taalregeling en de besparing op de financiering van niet-EER-studenten (Europese Economische Ruimte) in het hoger onderwijs een extra barrière om internationaal talent aan te trekken.⁸³

4.5. Opleiding en levenslang leren

Om de uitdagingen aan te gaan die de veranderende aard van werk met zich meebrengt, is omscholing en opleiding een noodzakelijke voorwaarde voor de toekomst. In 2025 gaf 70 procent van de Vlaamse bedrijven die geen AI gebruiken, aan dat het gebrek aan expertise daarvoor een belangrijke reden was.⁸⁴ Ook in de EU is de meest voorkomende reden die bedrijven geven om AI niet te adopteren, een gebrek aan AI-vaardigheden: dat argument werd door 25 procent van de bevroegde bedrijven aangehaald.⁸⁵

In een recente vraag over de impact van artificiële intelligentie op de arbeidsmarkt gaf de minister een overzicht van de bij- en omscholingsinitiatieven die aanwezig zijn in Vlaanderen.⁸⁶ Voorbeelden zijn het opleidingsaanbod van VDAB en de Vlaamse AI Academie. Ook kunnen bedrijven en particulieren advies krijgen van het Kenniscentrum Data & Maatschappij.

Het rapport van de Hoge Raad van de Werkgelegenheid toont aan dat maar 14 procent van de werknemers in 2025 een opleiding heeft gevolgd.⁸⁷ Ook geeft 39 procent van de werknemers aan dat ze hun kennis van AI en hun vaardigheden met AI-tools en systemen nog verder moeten ontwikkelen. Dat betekent dat er niet alleen moet worden ingezet op het aanbod van opleidingen, maar ook op het stimuleren van werknemers om aan die opleidingen deel te nemen. Dat geldt in het bijzonder voor kortgeschoolden (die minder vaak aan opleidingen deelnemen), maar ook mensen die niet actief zijn op de arbeidsmarkt kunnen er baat bij hebben, zoals jongeren die aan hun loopbaan beginnen, ouderen die kwetsbaar zijn om achter te blijven en burgers die weer aan de slag willen gaan maar ziek of werkloos zijn.

Volgens de indieners van deze conceptnota is het belangrijk dat die groepen hun digitale vaardigheden bijschaven, zowel voor hun persoonlijke ontwikkeling als voor hun kansen op de arbeidsmarkt in het licht van de huidige technologische revolutie. Dat sluit ook aan bij het belang van levenslang leren en de digitale kloof tussen bevolkingsgroepen.

Door individuen aan te moedigen om nieuwe vaardigheden te verwerven, kunnen samenlevingen een beroepsbevolking opbouwen die niet alleen veerkrachtig is, maar die ook in staat is om een zinvolle bijdrage te leveren aan de AI-gedreven economie. Dit hoofdstuk onderstreept de rol van onderwijsinstellingen, bedrijven en overheden bij het creëren van een omgeving die doorlopende leermogelijkheden stimuleert en een cultuur van aanpassingsvermogen bevordert.

⁸³ Oosthuysse, A., De Waele, W., Somers, D. & Vandeguchte, B. (2026). 'Tech Manifest'. Voka Oost-Vlaanderen en Wintercircuit (https://issuu.com/vokavzw/docs/tech_manifest).

⁸⁴ Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). 'Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt'. p. 27.

⁸⁵ S.n. (2026). 'Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area. Fourth quarter of 2025'. Europese Centrale Bank ([Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area - Fourth quarter of 2025](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/2025/04/20250401_survey_on_the_access_to_finance_of_enterprises_in_the_euro_area_-_fourth_quarter_of_2025)).

⁸⁶ Vraag om uitleg van Stijn De Roo over de impact van artificiële intelligentie op de arbeidsmarkt (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2025-26, nr. 2387) (<https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1998480/verslag/2000595>).

⁸⁷ Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2026). Artificiële Intelligentie op de Belgische Arbeidsmarkt.

4.6. Aanbevelingen

De indieners van deze conceptnota vinden dat de versterking van AI-geletterdheid een prioriteit moet zijn in alle onderwijsniveaus. Het volstaat niet langer om louter digitale basisvaardigheden aan te leren: studenten moeten worden voorbereid op een actieve samenwerking met AI-agenten. Dat vereist een curriculum dat niet alleen focust op de technische werking van AI, maar vooral op de kritische evaluatie van AI-output, een ethische beoordeling en het aansturen van complexe systemen. Die geletterdheid breed verankeren in zowel het onderwijs als in trajecten voor levenslang leren kan de Vlaamse beroepsbevolking versterken.

Tegelijkertijd pleiten de indieners voor een permanente en proactieve monitoring van de technologische evolutie. In een klimaat waar de mogelijkheden van AI maandelijks verschuiven, mag de overheid niet louter varen op retrospectieve data uit het verleden. De in rubriek 4.2 vermelde studie over de kanarie in de kolenmijn waarschuwt ervoor dat er een monitoringsysteem nodig is dat anticipeert op de komende generaties van autonome agenten en de integratie van AI in de fysieke robotica. Alleen door een vinger aan de pols te houden van de feitelijke taakverschuivingen binnen sectoren, kan de Vlaamse overheid tijdig bijsturen waar de arbeidsmarkt dreigt te ontwrichten of waar nieuwe kansen voor productiviteitswinst zich aandienen. De indieners pleiten voor de oprichting van een Vlaamse AI-arbeidsmarktbarometer die de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en AI van dichterbij volgt. Ze willen dat er een snellere monitoring is van de evolutie van de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld van starters. De indieners vragen om de focus in de VDAB-dienstverlening te verschuiven van louter algemene AI-geletterdheid naar het actief ondersteunen van startersprofielen in AI-gevoelige sectoren, zoals de administratie, softwareontwikkeling en klantenservice.

Levenslang leren en permanente vorming over AI moeten in elke loopbaan een plaats krijgen. De indieners stellen de uitbreiding voor van het systeem van 'micro-credentials' en van individuele opleidingen die specifiek gericht zijn op het dichten van de digitale kloof bij kortgeschoolden en werknemers ouder dan vijftig jaar.

De indieners stellen voor om te investeren in versterkte stages en hoogwaardige traineeships. Dergelijke modellen moeten werkgevers stimuleren om jong talent aan te werven, niet voor de routinetaken die AI goedkoper zal kunnen uitvoeren, maar als een noodzakelijke investering in de opbouw van praktijkervaring en menselijke expertise die cruciaal blijft voor de toekomstige continuïteit van de onderneming.

De indieners pleiten er tot slot voor om de productiviteitswinsten van AI te vertalen naar een dynamischer verloningsbeleid. Ze pleiten voor stimulansen voor prestatiegerichte verloning, zoals werknemersparticipatie of bonussen, zodat de welvaart die AI genereert, op een rechtvaardige manier wordt gedeeld tussen de eigenaars van de technologie en de werknemers die die systemen aansturen.

Stijn DE ROO
Peter VAN ROMPUY
Robrecht BOTHUYNE
Loes VANDROMME
Brecht WARNEZ